

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Célok és feladatok:

Bevezető:

A magyar nyelv és irodalom tantárgy fontos célja, hogy a tanulók olyan önálló gondolkodású fiatalokká váljanak, akik erkölcsi kérdésekben képesek önálló ítéletalkotásra. A nemzeti öntudat és a demokráciára nevelésben kitüntetett szerepet kapnak a magyar irodalom jelentős, nemzeti sorskérdéseket végiggondoló alkotásai. Fontos szerepet kap a magyar nyelv és irodalom helyi tantervében, a családi életre nevelés, a környezet- és a médiatudatos magatartás kialakítása, a manipuláció hatásmechanizmusainak megismerése, a manipulációval szembeni védekezés. /lásd. Médiahasználat/ A testi-lelki egészség, a jó önismeret az egész életre meghatározó jelentőségű, ezért megjelenése az irodalmi művekben nélkülözhetetlen. A magyar nyelv és irodalom tantárgy legfontosabb feladata, hogy összegezze, és rendszerezze az általános iskolai nyelvi és kommunikációs ismereteket, fejlessze a szövegértési és szövegalkotási készségeket, megalapozza a középiskolai szövegfeldolgozást (jegyzetelés, vázlatírás), az irodalmi szövegek mind szakszerűbb értelmezését elősegítendő elemzési technikákkal ismertessen meg, valamint tudatosítsa a művészi kommunikáció és szövegformálás sajátosságait (alapszintű stilisztikai és retorikai ismeretekkel). A három irodalmi műnem szövegsajátosságainak, az egyes műfajok jellegzetességeinek, a pontos szövegolvasásnak elsajátítása a cél, befogadás-központú irodalomszemlélettel. Az egyéni igények mentén differenciálva felzárkóztató és tehetséggondozó foglalkoztatással kooperatívan az órakereten belül és kívül egyaránt.

Az irodalmi nevelésnek kitüntetett célja az olvasási kedv felkeltése. Ehhez kapcsolódik, hogy tudatosítania kell az irodalom fontosságát, szerepét a tartalmas emberi élet kialakításában, ki kell jelölnie a helyét a mindennapi életben a sokféle egyéb, részben társművészeti (pl. a film), részben szórakoztató-ismeretterjesztő, tömegkommunikációs médium között. Egyben meg kell alapoznia azokat a képességeket, amelyek lehetővé teszik az irodalmi alkotások élményszerű, tudatos befogadását, az érzelmi intelligencia fejlesztését. A teljes személyiséget is fejleszteni kell, hogy a saját nemzeti olvasmányélmények mellett képessé váljék, a kisebbségi, európai és az összemberi értékeket képviselő irodalmi és tájékoztató szövegek befogadására.

A *magyar nyelv és irodalom* tantárgy az anyanyelvi kulcskompetencia fejlesztésében játszik döntő szerepet, ezen kívül jelentősen hozzájárulhat a digitális, a szociális, az állampolgári, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség elnevezésű kulcskompetenciák fejlesztéséhez, valamint a gyermekek testi-lelki fejlődéséhez. A hatékony, önálló tanulás készségeinek-képességeinek fejlesztése szintén kitüntetett szerepet kap a magyarórákon.

Célok és feladatok a magyar nyelv és irodalomoktatáshoz a szövegértési kompetenciafejlesztés középpontba helyezésével 5-8. évfolyamon:

A magyar nyelv és irodalom tanítása az 5-8. évfolyamban egységes kerettantervi anyagra épül. A két szakasz azonban néhány vonatkozásban el is tér egymástól.

Az **5-6. évfolyam alapozó jellegű**, folytatja és továbbfejleszti a korábbi iskolafokon kialakult szóbeli és írásbeli képességeket. A beszédértést, a szóbeli önkifejezést, a szóbeli és az írásos

szövegek megértését, az írást, illetve megalapozza a sokirányú kreativitást a kommunikáció különféle területein) Az 5-6. évfolyam **irodalmi és nem irodalmi szövegek feldolgozásával bevezeti a gyermeket az anyanyelv életének, a magyar nyelv használatának megértését elősegítő rendszerébe** olyan módon is, hogy megismerteti a magyar irodalom néhány összetettebb emberi kapcsolatát megjelenítő, nagyobb lélegzetű klasszikus művével. Ezáltal építi tovább a gyermek társas nyelvhasználati, fogalmi gondolkodásbeli, érzelmi, izlésbeli, erkölcsi műveltségét.

A 7-8. évfolyam a középiskolai továbbtanulásra előkészítő, fejlesztő szakasz. A művelődés szokásai és alapszerkezete ebben az életszakaszban alakulnak ki. Mind a nyelvi, mind az irodalmi nevelés feladata a diákok érzelmi, szociális és intellektuális éréseinek támogatása. A fölkészítésnek elő kell segítenie a nyelvi és az irodalmi kifejezésformák sajátosságainak befogadását, az irodalmi műveltséghez tartozó tudás elsajátítását, továbbá a saját régió, a lakóhely kulturális értékeinek megbecsülését, az esztétikai jellemzők fölfedezését a mindennapokban, a tárgyi és az emberi környezetben. Fontos feladat az irodalmi képzésben az önálló olvasmányválasztás előkészítése, megalapozása, sokféle irodalmi (nem csak szépirodalmi) forma, illetve az irodalom határterületeihez tartozó (pl. filmes, egyéb vizuális audiovizuális, informatikai alapú) műfaj megismertetése a diákokkal. Fontos cél annak tudatosítása, hogy az egyéb médiumok (pl. a televízió, videó stb.) nem feltétlenül jelentenek vetélytársat az olvasásnak, illetve sok tekintetben nem képesek pótolni azt. A nyelvi képzésben kiemelt feladat a különböző kommunikációs területeken való hatékony, önálló kommunikáció erősítése, a különféle nyelvi, audiovizuális, informatikai műfajokban rejlő lehetőségek megismerése, kreatív alkalmazása a gyakorlatban.

A szóbeli szövegek alkotására és megértésére, a kulturált nyelvi magatartásra való fölkészítés a magyar nyelvi és irodalmi nevelés alapkövetelménye. A kulturált nyelvi magatartás föltételezi a szituációhoz, a címzethez, a témához való rugalmas alkalmazkodást, a figyelmet a másik ember beszédének gondolati, értelmi tartalmára, az együttműködés képességét a partnerekkel. Fokozatosan bővülő követelmény a szóhasználat a mondatfonetikai eszközök és a nem verbális kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolása. A kommunikációs nevelés célja, hogy a tanulóknál kialakuljon a különféle beszédműfajok felfogásának és alkalmazásának, a konfliktusok, kommunikációs zavarok és pragmatikai jelzések fölismerésének és megítélésének képessége, az életkorban elvárható kritikus magatartás a manipulációs szándékokkal szemben. Hozzá tartozik ehhez a kommunikáció lényegének és tényezőinek megismerése a gyakorlaton keresztül, az író, a mű és az olvasó viszonyának, mint sajátos kommunikációnak felfogása. A fejlesztés része az életkornak megfelelő tájékozottság a médiumok szerepéről az egyén és a társadalom életében, valamint a leggyakoribb tömegkommunikációs (informatikai, IST) műfajok kifejezőmódjának ismerete.

A szövegértés fejlesztése szóban és olvasott formában az iskolai képzés szintjeinek megfelelően az eredményes tanulás és önképzés föltétele. Az ismeretszerzés, az eredményes iskolai szereplés előfeltétele és fontos forrása a tanuló társakkal és tanárokkal, az iskolai élet egyéb szereplőivel, szülőkkel stb. folytatott hatékony kommunikáció. Az iskolai szereplés fontos eleme az órai, csoportos kommunikációban, különféle tevékenységi formákban való részvétel, az ezekhez kapcsolódó jellegzetes kommunikációs megnyilvánulások (vita, érvelés-cáfolat stb.) normáinak megismerése és alkalmazása a gyakorlatban.

Ebben a szakaszban szövegfeldolgozó eljárások megismertetésével, mint a lényegkiemelés, tömörítés, szövegek kiegészítése, jártasság a verbális és vizuális információ együttes kezelésében. A könyvtári gyakorlatnak ki kell terjednie a modern technológián (IST) alapuló

információhordozókra is. A tanulási képesség fejlesztésének fontos állomása a mindennapi élethez, irodalmi vagy egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozása, illetve az ezek módszerébe való fokozatos bevezetés is.

A magyar nyelv életének és rendszerének ismerete és ennek révén a tudatos nyelvszemlélet fokozatos kialakítása kiemelkedő feladata az anyanyelvi nevelésnek. **Ebben a képzési szakaszban meghatározó a nyelv rendszerére és a kommunikáció változatos / változó formáira, technikáira vonatkozó tudás önálló, biztonságos alkalmazásának fejlesztése mind az írásbeli, mind a szóbeli megnyilatkozásokban. A jól elsajátított leíró nyelvtani és kommunikációs ismeretek adják a nyelvhelyességi kérdésekben való tudatos döntésnek és a helyesírási biztonságnak az alapját. Az irodalmi művek feldolgozásában feladat annak a megláttatása, hogy a mű jelentése, hatása, szépsége és a nyelvi kifejezőmód szoros kapcsolatban áll egymással.**

5. évfolyam

Heti óraszám: a, b, c 4 óra;

Éves óraszám: 144 óra

Belépő tevékenységformák

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; kulturált nyelvi magatartás :

A mindennapi érintkezés kommunikációs helyzeteinek, szereplőinek, tényezőinek és szóhasználatának megfigyelése, néhány szempont szerinti értékelése - a korábban elsajátított ismeretek felidézésével.

A hangzás és a testbeszéd jeleinek megfigyelése a beszédtársak megnyilatkozásaiban és a képi, mozgóképi megjelenítésben.

Szituációs játékok az udvarias nyelvi viselkedés formáinak és a kommunikációban beálló zavarok, pragmatikai szintű (nem verbális) jelzések, visszajelzések észlelésének gyakorlására.

Helyzetgyakorlatok: a helyes beszédlevegzés és hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás.

A szavak, a mondatfonetikai eszközök és a nem verbális kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolása a beszédhelyzetnek megfelelően. Nem verbális, pragmatikai szintű jelzések alkalmazása.

Saját érzelmek helyes megfogalmazása a kapcsolatteremtésben.

Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról (különböző elbeszélő szerepében, mesei és valóságos helyzetekről, önállóan vagy megadott témák, motívumok alapján).

Hangzó szövegek reprodukálása hallás utáni szövegértéssel.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Gyakorlatok az életkorban elvárható tempójú, folyamatos hangos és néma olvasás fejlesztésére, különböző témájú művek fölkészülés utáni értelmes felolvasása.

Memoriterek kifejező előadása.

A szöveg megértésének bizonyítása a mondatfonetikai eszközök helyes használatával.

A nyelvi eszközök és a jelentés összefüggéseinek keresése, a jelentésváltozások azonosítása, a szó szerinti és az átvitt jelentés megkülönböztetése szépirodalmi és más olvasmányokban.

Az előismeretet feltáró szövegszintű és a szójelentésre épülő szövegelemző eljárások irányított és önálló alkalmazása irodalmi és ismeretterjesztő szövegek jelentésének feltárásában.

A leírás, a jellemzés különféle kifejezőeszközeinek megfigyelése szépirodalmi és nem irodalmi művekben.

Feladatok a szöveg tagolására, a lényeg kiemelésére, a szöveg tömörítésére.

A kreativitás fejlesztése válogató olvasással, előremondással (jóslással), megbeszéléssel, átalakítással, kiegészítéssel.

A közlésmód sajátosságainak, szerepének megfigyelése az olvasott művekben, például szerkezet, képiség, ritmika, az ismétlődés különféle formái, a túlzás.

Vizuális elemek (kiemelések, betűtípusok, színek, illusztrációk) szerepének megfigyelése az írott nyelvben (pl. tankönyvek, informatikai háttérű szövegek, publicisztika stb.).

3. Szövegalkotás írásban (írás kép, helyesírás)

Az írástechnika továbbfejlesztése másolás, tollbamondás, emlékezet utáni írással.

Irodalmi és ismeretterjesztő olvasmányélményekre, szótári vizsgáldásokra épülő szógyűjtés (szavak, szószerkezetek, szólások).

Kreatív játékos szókinccsgyakorlatok a szóképzés lehetőségeinek felhasználásával, a szóhangulat figyelembevételével.

Leíró és / vagy elbeszélő fogalmazás előkészítése: megfigyelés, azonosságok, különbségek összevetése, lényeges és lényegtelen vonások elkülönítése. Tájéltírás készítése valóságos vagy elképzelt tájról, lakókörnyezetről különféle szerkezeti megoldásokkal (egész - rész, közel - távol, részletező – egységben látó).

Rövid elbeszélő fogalmazás mindennapi személyes élményről, olvasmányról (különböző elbeszélő szerepében, mesei és valóságos helyzetekről, önállóan vagy megadott témák, motívumok alapján).

4. A tanulási képesség fejlesztése

Tájékozódás a gyermekeknek szóló ismeretterjesztő irodalomban, az olvasott művek, műrészletek rövid szóbeli ismertetése, ajánlása.

Vázlat felhasználása különböző műfajú, témájú szövegek megértéséhez, ill. megfogalmazásához. Könyvtárhasználat: a könyvek tartalmának megállapítása, ismertetése tartalomjegyzék, bevezető fülszöveg alapján, ill. átlapozással.

Ismeretszerzés könyvtári munkával: könyvek, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) keresése bármely tantárgyi témához egyénileg, tanári irányítással vagy társakkal együttműködve.

Segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) használata ismeretlen kifejezések magyarázatára, személyekhez, témákhoz kapcsolódó adatok gyűjtése a tanult anyag bővítésére.

Források azonosítása (szerző, cím, kiadó, a kiadás helye, éve), rövid följegyzés készítése a felhasznált könyvekről, elektronikus segédletekről.

5. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete; ismeretek az anyanyelvről

A korábban tanult nyelvtani (hangtani, alaktani) és helyesírási ismeretek rendszerezése, az ismeretek biztonságos alkalmazása különféle feladatokban.

A hangképzési sajátosságok megfigyelése.

Ritmusjelenségek megfigyelése a mindennapi beszédben, művészi szövegmondásban.

Játékos ritmusgyakorlatok szóban és írásban.

Hangutánzó, hangulatfestő, azonos és hasonló alakú szavak gyűjtése, jelentésének értelmezése, megkülönböztetése egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával; fogalmazási gyakorlatok a gyűjtött anyaggal.

Vizsgálódás a szóképzés és a jelentés viszonyáról, a rokon és ellentétes értelmű szavak kapcsolatáról.

A szójelentés értelmezése különféle célú és műfajú irodalmi és nem irodalmi (gyakorlati, tantárgyi-szakmai) szövegekben.

Gyakorlatok a szókincs különféle rétegeiből származó szavak (például társalgási, diáknyelvi szavak, szakszavak) jelentésének, használati körének megkülönböztetésére és helyes használatukra különféle beszédhelyzetekben.

6. Ismeretek az irodalomról; az irodalom és az olvasó kapcsolata

A művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, a gyermek érdeklődésére számot tartható alapvető irodalmi témák részletesebb megbeszélése.

Különféle műfajú, változatos ritmikájú alkotások értelmezése, irodalmi szövegek kreatív, játékos feldolgozása, ritmika gyakorlatok. Néhány alapvető lírai műfaj megnevezése.

Nagyobb szerkezeti egységek elkülönítése lírai alkotásokban. A versszakok belső tartalmi-gondolati összefüggéseinek bemutatása.

Drámajátékok: szövegmondás mozgással összekötve; szereplők kapcsolatának (egymásra hatásának, együttműködésének, ellentéteinek stb.) megfigyelése, eljátszása.

Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum fölismerése epikai, lírai művekben, népköltészeti és műköltészeti alkotásokban.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Erkölcsi választások indoklása, beszélgetés érzelmekről: szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.

Egyes szereplők eltérő álláspontjának, érzelmi motivációinak elkülönítése mindennapi élethelyzetekben és irodalmi alkotásokban.

A saját, személyes tapasztalatok, előzetes ismeretek összekötése egyes (pl. irodalmi) szövegekben megjelenő kérdések értelmezésében.

Saját nézőpont, értékítélet kialakítása egyszerűbb szituációkban és / vagy irodalmi példákon keresztül. A saját álláspont egyediségének tudatosítása, a személyes indokok, az egyéni nézőpont meglétének feltárása többféle állás- vagy nézőpont szembeállításával.

A szavak alapjelentésének, hangulatának, stílusértékének fölismerése szépirodalmi és egyéb művekben.

5. évfolyam: Magyar nyelv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mondjam vagy mutassam? - a beszélt nyelv Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Óra: A, B, C 12 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolat-felvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallásértés fejlesztése (pl. dramatikus játékkal, szövegmondással, interaktív olvasásértéssel). A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlejtés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással. Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkotására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókinccs alkalmaztatása személyes beszámolóban, történetmeséléskor, személyek jellemzésekor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a konfliktusok kezelése képességének fejlesztése. A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészslet) felismertetése, ezen keresztül	

	<p>az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A kommunikációs folyamat alapvető tényezőinek tudatosítása. Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A hallásértés fejlesztése analitikus és evaluációs gyakorlatokkal. Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása. Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása. Különböző, a kommunikációs célnak, a kommunikációs helyzet: tér, idő és résztvevői szerepeknek megfelelő beszédhelyzetek létrehozása szerepjáttékkal, drámapedagógiai gyakorlatokkal. Mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés. Férfiak és nők, felnőttek és gyermekek kommunikációja különbözőségeinek megfigyelése, kommunikációs (illem) szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között. Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása. A kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus), valamint a beszédpartner közlésének, viselkedésnek megfigyelése, értelmezése. A kommunikáció teljes folyamatának megfigyelése, a következtetések nyomán alaptényezőinek megnevezése egy-egy példa elemzésével.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése, érzékszervek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhelyzet, arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső, kommunikációs folyamat, tényező (adó, vevő, csatorna, kód, üzenet, kapcsolat); zenei eszköz (dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Varázskönyv 1. Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	Órák: A, B,C 12 óra
Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken. Tájékozódás a különféle dokumentumtípusokban: könyvek	

	<p>(ismeretközlő szövegek), segédkönyvek (szótár, lexikon, enciklopédia). Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmezése.</p> <p>Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése. A számítógépes szövegek olvasási sajátosságainak felismertetése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.</p> <p>A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. (Médiatudatosság.)</p>
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Különféle szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása.</p> <p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken. Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban. KÖNYVTÁRI ISMERETEK I.</p> <p>Az ismert szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb.) alkalmazása, illetve újabb stratégiákkal való bővítése (szintézis, szelektív olvasás).</p> <p>A szövegértés folyamatának megfigyelése, a szöveg megértésének követése, monitorizálása. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása. Az információhordozók kommunikációs funkcióinak és az olvasott szövegek tipológiai és műfaji különbségének megfigyelése, a szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása. A szöveg szereplőinek bemutatása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése.</p>	<p><i>Matematika:</i> természetismeret, történelem, nyelvészet szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás, információkeresés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép összefüggései.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Üzenet, szövegkép, betűrend, A beszédhangok, a hangképzési folyamat, a magán- és a mássalhangzótörvények felismerése és alkalmazása sz olvasás szövegértés során . A szótag és az elválasztás.A tartalomjegyzék.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Varázsolj szöveget! - az írott nyelv: Írás, fogalmazás</p>	<p>Órák: A, B,C</p> <p>14 óra</p>
---	--	---

Előzetes tudás	A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>nyelvi</i> kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Megfelelő, kialakult egyéni írástechnika alkalmazása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjainak fejlesztése. Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése. Digitális kompetencia fejlesztése: néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra.</p> <p>Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció. Anyaggyűjtés különféle nyomtatott és elektronikus forrásokból az írott mű elkészítéséhez.</p> <p>A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez.</p> <p>Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése. Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete. Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókincs használata.</p> <p>Személyes élmények megfogalmazása különböző szöveg-típusokban: mese, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél.</p> <p>Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. e-mail, komment.</p> <p>Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, -nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képezésének az írott üzeneten túli jelentése. A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei, hasonlóságai.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> udvariassági formulák, egyszerű üzenetek megfogalmazása a tanult idegen nyelven.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> narratív szövegek, történetmondás történelmi eseményekről, hősökről.</p> <p><i>Természetismeret:</i> anyaggyűjtés, vázlatkészítés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a szöveg képe.</p> <p><i>Informatika:</i></p>

	internetes források adatainak megkeresése; internetes kapcsolattartó műfajok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyaggyűjtés, vázlat, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, e-mail, emotikon. Nem nyelvi jel (sorköz, betű, margó stb.).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Aranytoll 1. – a magyar nyelv: Helyesírás	Órák: A, B,C 17 óra
Előzetes tudás	A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. A Magyar helyesírási szótár használata tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok megismertetése, tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban. A szófajokhoz kapcsolódó legalapvetőbb és leggyakoribb helyesírási szabályok, normák megismertetése. A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása. A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) megismerése főleg a hangtani és szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan. A tulajdonnév értelemtükrözőtő helyesírási alapjainak megismerése. A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; idegen nyelvek; vizuális kultúra; természetismeret; informatika: a tantárgyra jellemző fogalmak, tulajdonnevek, földrajzi nevek, digitális kifejezések helyesírása.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve), az elválasztás. mgh-k és msh-k rendszere, hangképző szervek, a hangok találkozási szabályai	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szavak szerkezete és jelentése	Órák: A, B,C 17 óra
Előzetes tudás	A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótó, toldalékok, összetett szavak tagjai. Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak megfelelő alkalmazása a beszélt és írott szövegalkotásban; közmondások, szólások jelentésének értelmezése, eredeti funkciójuk ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szavak szerkezetének megfigyeltetése, a főbb szóelemek funkcióinak tapasztalati úton történő fölfedeztetése. A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, a szójelentések rétegzettségének, sokszínű kifejezőképességének fölfedeztetése. Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni. Néhány, mindennapi metafora jelentésszerkezetének játékos feladatokon keresztül történő megfigyeltetése. A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbségek fölfedeztetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A szavak szerkezete: szó, szótó, toldalék Az ige és főnév szemantikája. Hangalak és jelentés kapcsolata a szavakban. A szavak jelentése és hangalakja közötti összefüggés megfigyelése. Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, szerkezetének, használati körének megfigyelése. A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben játékos gyakorlatokkal. Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás, szójelentések csoportos és önálló feltárása.		<i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szókincse, néhány állandósult szókapcsolat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szótó, toldalék, egyjelentésű szó, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes jelentés; hangutánzó szó, hangulatfestő szó, állandósult szókapcsolat, közmondás, szólás; beszélt nyelvi metafora.	

5. évfolyam Irodalom

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hol volt, hol nem volt... Mesék	Órák: A, B, C 13 óra
Előzetes tudás	Népmesék, műmesék. Verses és prózai formájú mesék. Mese műfaji változatok. Mesehősök, meseformulák. Meseírók, mesegyűjtők (magyar és világirodalmi, valamint kortárs példákkal).	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A magyar népmese-kincs felfedeztetése. A mese, mint élményfeldolgozó kulturális eljárás eszközén keresztül a „megküzdés”, a konfliktusok kezelése, a társas kapcsolatokra való nyitottság és más erkölcsi értékek, valamint a hozzájuk kapcsolódó magatartásminták felfedeztetése. Meseélmények, mesehősök, mesei fordulatok, mesei jellemzők felidézése, rendszerezése, kreatív gyakorlatok, mesemondás. Újabb mesék megismerése, a műfaji változatok tudatosítása. A befogadói képességek fejlesztése: a valóság és fikció különbségének belátása, mesék verses és prózai létformáinak tudatosítása. A fogalmi gondolkodás fejlesztése a mesékkal kapcsolatos fogalmak alkalmazásával. Szóbeli kifejezésformák: történetmondás, cselekményismertetés, mesehősök bemutatása; művek, részletek előadása.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Mesék. Nép- és műmesék. Hazai nemzetiségek /és más népek meséi. / Verses és prózai formájú mesék. Meseregény -részletek. Példák különféle műfaji változatokra (pl. tündérvárasmese, valódi mese, hősmese, csalimese, láncmese, hazugságmese, tréfás mese). Állatmesék verses és prózai formában (egy téma több variánsa, pl. Aiszóposz, Phaedrus, La Fontaine klasszikusai és új átdolgozások).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismert műfajú művek olvasásával, értelmezésével illeszkedik az új nevelési-oktatási szakasz irodalmi/képességfejlesztési folyamatába (átismétel, felidéz); – megismer műveket: a magyar népmesék, műmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi köréből; – tudatosítja a mese különféle műfaji változatainak, illetve egy-egy mű variánsainak létezését, a népmese és a műmese fogalmát; – tudatosítja a valóság és mese (fikció) különbségét; egy-egy feldolgozás verses és prózai létformáját; – alkalmazni tudja a műfajjal kapcsolatos legfontosabb fogalmakat; – képes cselekményismertetésre, hős-bemutatásra; – megtanul és előad művet/műrészletet. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történetekben a valóság és a fiktív elemek megkülönböztetése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező beszéd, mesemondás.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népmese, mûmese, tündérmese, csalimese, állatmese (fabula), meseregény/vándormese, mesealak, meseformula, meseszám, vers, ritmus, gondolatritmus, próza, verses mese
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„... János vitéz ókegyelme, szép Tündérországnak boldog fejedelme...” Petőfi Sándor: János vitéz	Órák: A, B, C 15 óra
Előzetes tudás	Mesék; mesehős, kaland. Cselekmény, helyszínek, elbeszélés, párbeszéd, leírás. Verses epikai művek, verselés, rímelés. Petőfi néhány lírai alkotása (köztük: Anyám tyúkja, Füstbe ment terv, Nemzeti dal).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcsi ítélőképesség fejlesztése a mű által fölvetett kérdések megvitatása révén A János vitéz olvasása, részletes feldolgozása folyamatában az epikai jellemzők felismertetése, a mű elemzése és minősítése adott szempontokból (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). A mű szereplői érzelmeinek megnevezése, kapcsolatuk értelmezésének (egymásra hatásuk, együttműködésének, ellentéteik stb.) fejlesztése. Együttműködés a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képesség fejlesztése különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén; élmények, vélemények megosztása, memoriterek előadása során.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
A <i>János vitéz</i> cselekménye, szerkezete. A mű mesei elemei (cselekmény, hősök) – népies elbeszélő költemény/verses mese. Kukorica Jancsi útja, tettei, választásai (értelmezés, jellemzés). A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során néhány poétikai eszköz megismerése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, felsorolás, megszólítás, felkiáltás, kérdés).	A tanuló – ismeri az epikai műnem jellegét (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő); – elemzi és minősíti ezeket a viszonyokat, szempontokat a <i>János vitéz</i> részletes feldolgozása során; - jellemzi a mű szereplőit; – megismeri a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. népiesség, verses epika; elbeszélő költemény); – megkezdte az ismerkedést a poétikai eszközökkel – a szóképek, alakzatok felismerése, megnevezése ettől kezdve folyamatos feladat; – felismeri a versritmust; – képes önálló szövegalkotási	<i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok, felnőtté válás, beavatás. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás. <i>Vizuális kultúra:</i> illusztráció, hangoskönyv.

Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok.	<p>feladatok megoldására (különbféle közlésformák; nézőpontváltás stb.);</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes saját véleményének megfogalmazására; – képes műrészletek szöveghű felidézésére kívülről, a memoritereket elő tudja adni. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Epika, elbeszélő költemény, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, ellentét, párhuzam, ütemhangsúlyos verselés, verssor, ütem, felező 12-es sorfajta, páros rím.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„ Lenn az alföld tengersík vidékin ott vagyok honn...” Táj, szülőföld	Órák: A, B, C 6 óra
Előzetes tudás	Lírai alkotások és a kapcsolódó fogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés érzelmi igényének alakítása. Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; ezzel párhuzamosan annak megértése, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötött. Olvasói tapasztalatok megidézésével szövegek műfaji különbségének érzékeltetése.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Petőfi Sándor: <i>Az alföld</i> (vagy más műve, pl. <i>Szülőföldemen</i>) Költői vallomás a szülőföldről.	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tudatosítja, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban (a tematikus kapcsolódás mindig megközelítési lehetőség); – megismeri, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötött; – érzékeli a szövegek műfaji különbségét (mese – dokumentum; lírai mű – elbeszélés); – megfigyeli a jellegzetes magyar tájak, városok megjelenítésének formáit; – megismeri egy-egy jelentős alkotónak a szülőföldjéhez, a magyar tájhoz való viszonyulását (ez is fejleszti, 	<p><i>Természetismeret:</i> topográfia.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> hazai táj; az én városom, falum.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás, információgyűjtés.</p>

	<p>alakítja a kötődés igényét, pl. <i>nemzeti öntudat, hazafias nevelés</i>);</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja a művekben megjelenített témát, motívumot, gondolatot, érzelmet, hangulatot; – Petőfi Sándor: pl.: <i>Az alföld</i> (elemzés és memoriter is). 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tájéleíró költemény, téma, motívum.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A mi Kőbányánk! Szőlőhegy és sörgyár... A régió, a lakóhely kultúrája, irodalmi emlékei – bevezetés	Órák: A, B, C 4 óra
Előzetes tudás	Tájékozottság a lakóhely, az iskola környezetének néhány kulturális sajátosságáról. A szűkebb környezethez való kötődés (lokálpatriotizmus) alakítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Valamely kulturális, irodalmi, népi hagyomány, továbbá jelen, kortárs kulturális tény megismerése a lakóhely (tájegység/település/kerület) vagy az iskola vonatkozásában. Önálló és/vagy csoportos gyűjtőmunka támogatása (internethasználattal is), felkészítés prezentáció bemutatására/értelmezésére.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A régió, lakóhely kultúrája Budapest-Kőbánya</p> <p>Sörvidék és gyárnegyed a szőlőhegyeken Írta: Ercsey Dániel /részlet/</p> <p>A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer valamely kulturális, irodalmi, népi hagyományt lakóhelye (tájegység/település/kerület) vagy iskolája vonatkozásában (pl. felkeresnek egy irodalmi emlékhelyet, emléktáblát, szobrot); – esetleg ismerkedik jelenének hagyományaival (pl. nemzetiségi irodalom, folklór, Casinó, múzeum, színház), az ide kötődő/kapcsolódó szerző legalább egy irodalmi művével (Deák Bill Gyula dalszöveg, Kanizsa József); 	<p><i>Hon- és népismeret:</i> hazai táj, helytörténet, helyi hagyományok; az én városom, hazai nemzetiségek kultúrája és hagyományai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> folklór, képzőművészet, tárgykultúra, építészet a településen, a régióban.</p>

	– gyűjtőmunkája eredményeképpen (internet-használattal is) az anyagból valamely prezentációt készít.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyomány, emlékhely, irodalmi emlékhely.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„ Száll a madár, száll az ének...” Család, gyerekek és szülők; barátság, emberi kapcsolatok	Órák A, B, C 18 óra
Előzetes tudás	Olvasmányélmények; családról, anya-gyerek kapcsolatról szóló lírai alkotások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hozzájárulás a családi életre nevelés <i>komplex</i> feladatához. Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése, ide értve a témák változatait is. Archetipikus helyzetek felfedezése bibliai, mitológiai történetekkel. Olvasói tapasztalatok, élmények előhívása, megidézése (szereplőinek tettei, érzelmei, gondolatai, a megjelenített emberi helyzetek szóbeli és írásbeli közlésekben). Felkészítés Arany János <i>Családi kör</i> c. művének elemző bemutatására, szöveghű tolmácsolására.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Családi, baráti kapcsolatok sokfélesége az irodalmi művekben. A magyar mitológia, (pl. A csodaszarvas; Arany János: <i>Rege a csodaszarvasról</i> – műértelmezés. A csodaszarvas-monda feldolgozása(i) és a történeti források. Egyéb mitológiai és bibliai történetektől (pl. Odüsszeusz és az egyszemű óriás, A világ teremtése, A kánai menyegző, v. Négyezer ember megvendégelése vagy más)	A tanuló – az irodalmi művek segítségével is megfigyeli az emberi kapcsolatok sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – felfedez archetipikus helyzeteket bibliai, mitológiai történetekkel; – felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; – részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (tér- és időviszonyok, cselekmény,	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Ó- és újszövetségi történetek; ókori görög istenek, hősök. <i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek vizuális kifejezése, mitológiai és biblikus témák. <i>Erkölcstan:</i> család, barátság.

<p>Kisepikai írások: (pl.: Fekete I. : A tölgyfa c. novella, Lázár Ervin : Szamárfül. v más novella) Regények és részletek: (pl.: Mark Twain : Koldus és királyfi, E. Knight: Lassie hazatér, A. G. Schmidt: Macskák társasága v. más)</p> <p>Arany János: <i>Családi kör</i> – versértelmezés.</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezet stb.);</p> <ul style="list-style-type: none"> – választhatja klasszikus és népszerű ifjúsági regények bemutatását (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása); – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes Arany János: <i>Családi kör</i> c. művének elemző bemutatására, valamint képes részletek szöveghű felidézésére, előadására; – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Biblia, mitológiai történet, monda, rege, életkép, elbeszélés, novella, regény.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Mindennapi hőseink és a barátság Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> - házi olvasmány</p>	<p>Órák A, B, C 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Korábban olvasott gyermekregények, meseregények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az erkölcsi ítélőképesség fejlesztése a mű által fölvetett kérdések megvitatásán keresztül (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-felnőttek viszonya, hűség-árulás). Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása, felkészülés <i>A Pál utcai fiúk</i> sok szempontú megközelítésére. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Dramatikus játék előadása.</p>	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> - sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet, szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok. Elbeszélői nézőpont.</p> <p>A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-felnőttek, hűség-árulás).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismerkedik a házi olvasmányok megközelítési szempontjaival, lehetőségeivel; – előzetesen felkészül a mű sok szempontú megközelítésre (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); – képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/írásban), pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás; – képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játéokra. 	<p><i>Erkölcstan:</i> jó és rossz, bűn és erény, a lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> elbeszélő szöveg egy-egy jelenetének dramatizált megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ifjúsági regény, cselekmény, tér- és időviszony, szerkezet, konfliktus, elbeszélői nézőpont.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mesélj valami érdekeset! Szövegalkotás	Órák A, B, C 4 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; mindennapi tájékoztató szövegek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szövegalkotás készségszintjének folyamatos fejlesztése, önkorrekción, hibajavítás. Az olvasott irodalmi művekhez (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése.</p>	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg, kreatív írások).</p>	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – szövegalkotási készségszintjének folyamatos fejlesztésére, hibáinak javítására; – az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlására; 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> forráskritika.</p> <p><i>Természetismeret:</i> érvelő szövegek.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – rövid érvelő szövegek készítésére; – néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére (meghívó, e-mail stb.). 	<p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> narratív szövegek, leírások.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg.	

Memoriter

Tíz-tizenöt versszak a János vitéz című műből, öt-hat vers a tanultak közül, öt-tíz soros prózarészlet, néhány találós kérdés, közmondás.

A továbbhaladás feltételei

A kapcsolatfelvétel, megszólítás, köszönés, kérdés illemszabályainak ismerete és helyes alkalmazásuk. A hangsúly, dallam, tempó, szünet és a nem nyelvi kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolt használata egyszerűbb kommunikációs helyzetekben, a kommunikációs helyzetnek megfelelően. Hangzó szövegek reprodukálása. Az élőbeszéd tempóját megközelítő, folyamatos hangos és néma olvasás. Képesség a másolás, tollbamondás és emlékezet utáni írásra, önálló írásbeli feladatok megoldására. Az olvasott művekben néhány alapvető irodalmi téma fölismerése. Személyes és olvasmányélmény egyszerű megfogalmazása, elsősorban szóban. Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban. Leírás készítése tárgyról, személyről, tájról, szóban vagy írásban. A hang, a szó és a szóelem megkülönböztetése. Az igealak szóelemeinek fölismerése. Alapismeretek a hangok képzéséről, tulajdonságairól. Rokon és ellentétes jelentésű szavak, hangutánzó szavak, valamint szólások, közmondások jelentésének értelmezése, szükség esetén egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával. A gyakran használt és az olvasott művekben előforduló szavak jelentésének értelmezése. Képesség a szókincs különböző rétegeiből származó szavak elkülönítésére nyilvánvaló esetekben, egyszerű köznapi vagy irodalmi szövegekben. Jártasság a korosztály számára készült szótárak használatában. Tájékozódás a könyvtárban és a vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) körében. Két választott regény a magyar vagy a világirodalomból. (ajánlott 1-2)

6. évfolyam

Heti óraszám: a, osztályok: 4 óra ; b., és c., osztályok: 4+1 óra

Éves óraszám: a, osztályok: 144 óra b, és c, osztályok: 180 óra

Belépő tevékenységformák

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; kulturált nyelvi magatartás

Gyakorlatok a nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes alkalmazására és értelmezésére páros és kisközösségi helyzetekben.

Változatos gyakorlatok a beszédkultúra fejlesztésére: együttműködés a társakkal beszélgetésben, vitában, feladatmegoldásban. Szituációs játékok a kommunikációban beálló zavarok korrigálására, a pragmatikai szintű (nem verbális) jelzések, visszajelzések értelmezésére. Saját álláspont előadása, megvédése a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezőmóddal.

Más álláspontok összefoglalása, értékelése többszereplős kommunikációs helyzetekben.

Kérdések és válaszok megfogalmazása különböző helyzetekben.

Szövegalkotási feladatok szóban: jellemzés készítése csoportmunkával és önállóan családtagokról, ismerősökről, irodalmi hősökről. Külső és belső tulajdonságaik, kapcsolataik, cselekedeteik, indítékaik megfigyelése alapján értékelő vélemény megfogalmazása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Folyamatos hangos és néma olvasási képesség és szövegértés bizonyítása kérdésekre adandó válasszal, rövid szóbeli beszámolóval, különböző témájú és műfajú művek értelmes felolvasásával, memoriterek kifejező előadásával.

A műfaji eltérések megfigyelése, a stílári különbségek megállapítása, a műfajokra jellemző fordulatok, stíluselemek megfigyelése (például lírai költemény és epikai alkotás, ballada).

Feladatok a szövegelemzés bővítésére: a téma önálló megállapítása, adatkeresés, kérdésekre adandó válaszként részletek kiemelése, időrend, ok-okozati összefüggés fölismerése.

Az irodalmi szövegben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok észlelése, értelmezésük gyakorlása (pl. hasonlat, metafora; ismétlés, fokozás).

Hallás utáni szövegértéskor hangzó szövegek értelmezése lényegkiemeléssel.

3. Szövegalkotás írásban (írás kép, helyesírás)

Gyakorlatok az írásmód tempójának és rendezettségének, a helyesírás biztonságának továbbfejlesztésére.

Képzett igék, főnevek, melléknevek gyűjtése - különös tekintettel a szinonimitásra, a szóhangulatra, a köznyelvi, a diáknyelvi és a szakszavak használatbeli eltéréseire; a gyűjtött anyag felhasználása megadott témák kidolgozásában és kreatív, játékos feladatokban.

Szövegalkotási gyakorlatok írásban: elbeszélés adott téma, szempont alapján és terjedelemben (pl. tetőpontos, időrendi szerkezetben); leírás készítése megfigyelt tárgyakról, jelenségekről; jellemzés készítése csoportmunkával és önállóan családtagokról, ismerősökről, irodalmi hősökről.

Mindennapi élmények, olvasmánytartalmak összefüggő leírása időrendben, logikai rendben, más hangnemben, más nézőpontból többféle hallgatóságához igazodva.

Külső és belső tulajdonságaik, kapcsolataik, cselekedeteik, indítékaik megfigyelése alapján értékelő vélemény megfogalmazása.

Kreatív írás „mi lenne, ha” szerkezetben.

Szövegelemzési, -átalakítási gyakorlatok a mű szövegére és hatására irányuló figyelem fejlesztésére: képzettársítások, érzelmi tapasztalatok előhívása, a képzelet mozgósítása.

Vizuális kifejező elemek (kiemelések, betűtípusok, színek, illusztrációk) használata egyszerűbb esetekben írott szövegekben.

Internet használata.

4. A tanulási képesség fejlesztése

A szövegértési feladatok kiterjesztése a vizuális információkra (illusztrációk, tipográfiai eszközök, szövegtagolás), értelmezésük, szerepük megvilágítása a szöveg jelentésének gazdagításában, próbálkozás a szöveg és a vizuális lehetőségek együttes felhasználására saját fogalmazásaikban.

Önálló vizsgálódás a könyvtárban: a korosztálynak szánt sajtótermékek, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) megismerése, kézikönyvek használata a tárgyalt irodalmi művekkel és tanulmányaik egyéb területeivel kapcsolatban.

Tantárgyi gyűjtőmunka csoportosan vagy egyénileg az életkornak megfelelő folyóiratokból, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletekből (Internet, CD-ROM stb.). A talált adatok célszerű, gondos elrendezése vázlatban, rövid jegyzetben, a felhasznált forrásokról a szükséges adatok följegyzése.

A gyűjtött anyag, könyvtári, otthoni vázlat felhasználása (pl. szóbeli és írásbeli beszámolóban, olvasónaplóban, műsor-összeállításban).

5. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete; ismeretek az anyanyelvről

A nyelvi rendszerről szerzett tudás alapján a szövegben előforduló szavak szófajának fölismerése, megnevezése, jellemző jegyeik összegyűjtése közösen és/vagy tanári segítséggel. Szókincsgyakorlatok a nyelv állandóságának és változásának megfigyelésére, a szavak, szólások, állandósult szókapcsolatok, a különböző nyelvi rétegekhez tartozó szavak, kifejezések megkülönböztetése, jelentésük értelmezése, megfelelő alkalmazásuk a saját nyelvhasználatban.

A szófajra, szóalakra, szóképzésre vonatkozó ismeretek tudatosítása.

Gyakorlatok az egyes szófajok helyesírásának biztonságossá tételére, a szóelemzés alkalmazása a nehezebb helyesírási esetekben.

A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása, önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.

Az anyanyelvi és a tanult idegen nyelvi rendszer párhuzamainak (pl. alany-állítmányi szerkezetek, mondatfajták, szórendi sajátosságok) megfigyelése. Egyes egyszerűbb eltérő jelenségek megnevezése, a nyelvtudásnak megfelelő szinten.

6. Ismeretek az irodalomról; az irodalom és az olvasó kapcsolata

Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum fölismerése és bemutatása (pl. gyerekek és felnőttek, próbatételek, szeretet, féltés, hősiesség) a tanult anyag kiegészítése egyéni olvasmányokból.

Azonos témák más-más műfajú megjelenítése, például elbeszélés vagy párbeszéd formájában; azonos motívumok megfigyelése és összevetése különböző művészeti ágakban.

A cselekmény, a helyzetek, a szereplők megfigyelése, megnevezése, jellemzése elbeszélő művek olvasása és dramatizált alkotások, színdarabok, tévéjátékok megtekintése alapján.

Érzelmek, gondolatok megjelenítésének megfigyelése irodalmi művekben, a tapasztalatok megbeszélése, a vélemények összehasonlítása különféle műfajú olvasmányélményekkel kapcsolatban.

Dramajátékok helyzetek megalkotásával, dramatizálással, improvizációval, utánzással.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Önálló, rövid véleménynyilvánítás mindennapi helyzetekről, olvasmányélményekről.

A szerzői értékelés, álláspont azonosítása és megfogalmazása mindennapi szövegekben. Művészi szövegek értékviszonyainak megfigyelése.

A saját kulturális háttértől eltérő háttérű köznapi és irodalmi szövegek sajátos stilisztikai és tartalmi jegyeinek megfigyelése, kiemelése.

Más korokban született mindennapi szövegek, tárgyak olvasása, a bennük megjelenő, a saját kortól távoli gondolatok, vélemények összegzése.

A humor, a nyelvi játék szerepének megfigyelése különféle társadalmi, kommunikációs helyzetekben.

6. évfolyam Magyar nyelv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Most mutasd meg! Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órák A, 7 óra	B,C 10 óra
Előzetes tudás	<p>Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre.</p> <p>Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése.</p> <p>Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés stb.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A hallásértés fejlesztése (pl. dramatikus játékkal, szövegmondással, interaktív olvasásértéssel).</p> <p>A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlégzés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással.</p> <p>Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkottatására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyes beszámolóban, történetmeséléskor, személyek jellemzésekor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a konfliktusok kezelése képességének fejlesztése.</p> <p>A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése.</p> <p>A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, ezen keresztül az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.</p> <p>A kommunikációs folyamat alapvető tényezőinek tudatosítása.</p> <p>Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.</p>		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>A hallásértés fejlesztése analitikus és evaluációs gyakorlatokkal. Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása.</p> <p>Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben.</p> <p>Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása.</p> <p>Különböző, a kommunikációs célnak, a kommunikációs helyzet: tér, idő és résztvevői szerepeknek megfelelő beszédhelyzetek létrehozása szerepjáttékkal, drámapedagógiai gyakorlatokkal.</p> <p>Mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés.</p> <p>Férfiak és nők, felnőttek és gyermekek kommunikációja különbözőségeinek megfigyelése, kommunikációs (illem) szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között.</p> <p>Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása.</p> <p>A kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus), valamint a beszédpartner közlésének, viselkedésnek megfigyelése, értelmezése.</p> <p>A kommunikáció teljes folyamatának megfigyelése, a következtetések nyomán alaptényezőinek megnevezése egy-egy példa elemzésével.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése, érzékszervek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhelyzet, arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső, kommunikációs folyamat, tényező (adó, vevő, csatorna, kód, üzenet, kapcsolat); zenei eszköz (dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet).		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Varázskönyv 2. Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	Óra	B,C 10 óra
		A. 7 óra	
Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken. Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmezése.		

	<p>Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.</p> <p>A számítógépes szövegek olvasási sajátosságainak felismertetése.</p> <p>A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.</p> <p>A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. (Médiatudatosság.)</p>
--	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Különböző szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása.</p> <p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken. Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különböző dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban. KÖNYVTÁRI ISMERETEK2.</p> <p>Az ismert szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb.) alkalmazása, illetve újabb stratégiákkal való bővítése (szintézis, szelektív olvasás).</p> <p>A szövegértés folyamatának megfigyelése, a szöveg megértésének követése, monitorizálása. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása.</p> <p>Az információhordozók kommunikációs funkcióinak és az olvasott szövegek tipológiai és műfaji különbségének megfigyelése, a szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása. A szöveg szereplőinek bemutatása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése.</p>	<p><i>Matematika;</i> <i>természetismeret:</i> szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás, információkeresés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép összefüggései.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Üzenet, szöveggép, betűrend, tartalomjegyzék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gyűjts tiszta forrásból! Írás, fogalmazás	Óra A 8 óra	B,C 12 óra
--	--	--------------------------------	---------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>nyelvi</i> kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Megfelelő, kialakult egyéni írástechnika alkalmazása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjainak fejlesztése. Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése. Digitális kompetencia fejlesztése: néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra. Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció. Anyaggyűjtés különféle nyomtatott és elektronikus forrásokból az írott mű elkészítéséhez. A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez. Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése. Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete. Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókincs használata. Személyes élmények megfogalmazása különböző szöveg-típusokban: mese, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél. Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. e-mail, komment. Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, -nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képezésének az írott üzeneten túli jelentése. KÖNYVTÁRI ISMERETEK 2. A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei, hasonlóságai.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> udvariassági formulák, egyszerű üzenetek megfogalmazása a tanult idegen nyelven.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> narratív szövegek, történetmondás történelmi eseményekről, hősökről.</p> <p><i>Természetismeret:</i> anyaggyűjtés, vázlatkészítés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a szöveg képe.</p> <p><i>Informatika:</i> internetes források</p>

	adatainak megkeresése; internetes kapcsolattartó műfajok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyaggyűjtés, vázlat, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, e-mail, emotikon. Nem nyelvi jel (sorköz, betű, margó stb.).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Aranytoll 2.-Helyesírás		Óra	B,C
			A	12
			8	óra
Előzetes tudás	A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. A Magyar helyesírási szótár használata tanári segítséggel.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok megismertetése, tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban. A szófajokhoz kapcsolódó legalapvetőbb és leggyakoribb helyesírási szabályok, normák megismertetése.</p> <p>A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása.</p> <p>A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.</p>			
Ismeretek/fejlesztési követelmények			Kapcsolódási pontok	
<p>Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) megismerése főleg a hangtani és szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan. A tulajdonnév értelem-tükröztető helyesírási alapjainak megismerése.</p> <p>A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.</p> <p>Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.</p>			<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; idegen nyelvek; vizuális kultúra; természetismeret; informatika: a tantárgyra jellemző fogalmak, tulajdonnevek, földrajzi nevek, digitális kifejezések helyesírása.</i></p>	
Kulcsfogalmak/	Ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve,			

fogalmak	egyszerűsítés elve), az elválasztás. magánhangzó és mássalhangó törvények, összetett szavak, beszélőszándék szerinti mondatfajták helyesírása
-----------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„Gondolj mindig a szavak erejére, mert bármit hallasz, vagy olvasol, befolyásolja tetteidet!” A szavak szerkezete és jelentése	Óra A 10 óra	B,C 14 óra
Előzetes tudás	A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótó, toldalékok, összetett szavak tagjai. Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak megfelelő alkalmazása a beszélt és írott szövegalkotásban; közmondások, szólások jelentésének értelmezése, eredeti funkciójuk ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szavak szerkezetének megfigyeltetése, a főbb szóelemek funkcióinak tapasztalati úton történő fölfedeztetése. A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, a szójelentések rétegzettségének, sokszínű kifejezőképességének fölfedeztetése. Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni. Néhány, mindennapi metafora jelentésszerkezetének játékos feladatokon keresztül történő megfigyeltetése. A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbségek fölfedeztetése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
A szavak szerkezete: szó, szótó, toldalékok: képző, jel, rag. Az ige és főnév szemantikája. Hangalak és jelentés kapcsolata a szavakban. A szavak jelentése és hangalakja közötti összefüggés megfigyelése. Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, szerkezetének, használati körének megfigyelése. A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben játékos gyakorlatokkal. Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás, szójelentések csoportos és önálló feltárása.		<i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szókincse, néhány állandósult szókapcsolat.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szótó, toldalék, képző, jel, rag; egyjelentésű szó, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes jelentés; hangutánzó szó, hangulatfestő szó, állandósult szókapcsolat, közmondás, szólás; beszélt nyelvi metafora.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete	Órakeret A,B,C 32 óra
Előzetes tudás	A hangok, képzésük, kiejtésük, kapcsolódásuk. A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában, mondatban és szövegben, megfelelő használatuk írott és beszélt szövegben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata. A magyar nyelv sajátosságának tudatosítása. (pl. hangrend és illeszkedés, agglutináló nyelvtípus.) A kiejtés és az írás összefüggése szabályszerűségeinek megismertetése. Elemző képesség fejlesztése: a szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyeltetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A magyar hangrendszer jellemezőinek tapasztalati úton történő megismerése. A hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata.</p> <p>A beszédhangok hasonlóságainak és különbségeinek felfedezése, a képzési módok megfigyelése.</p> <p>A magyar hangok rendszere és főbb képzési jellemzőik:</p> <ul style="list-style-type: none"> – magánhangzók, mássalhangzók; – magánhangzók: magas, mély; rövid, hosszú; – mássalhangzók: zöngés, zöngétlen. <p>Néhány, a magyar nyelvre jellemző hangkapcsolódási szabályszerűség: megfigyelésük kiejtésben, a beszédben és az írásban. A hangok kapcsolódási szabályszerűségei: hangrend, illeszkedés, teljes és részleges hasonulás, kiesés, összeolvadás, rövidülés. A saját nyelvváltozatból ismert hangok eltérései a sztenderd változattól.</p> <p>A szavak egy lehetséges osztályának, a szófajok legjellemzőbb csoportjainak áttekintése, szövegbeli és kommunikációs szerepük megfigyelése, alkalmazásuk a kommunikációban. A szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyelése, főbb jellemzőinek megnevezése.</p> <p>Az alapszófajok típusai, szerkezetük, szerepük a szövegalkotásban.</p> <p>Az ige szerkezete, az igekötők szerepe az ige folyamatosságának, az irányultságának kifejezésében; az ige aspektualitása.</p> <p>A főnevek kategóriái, a tulajdonnevek néhány tipikus fajtája, szerkezete.</p> <p>A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban.</p> <p>A tanult alapszófajok leggyakoribb képzőinek megismerése, szóalkotási gyakorlatok.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv hangállománya, hangtani, szótani szerkezete.</p> <p><i>Természetismeret:</i> az ember hangképző szervei.</p>

A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani, szótani szerkezetével.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Magánhangzó, mássalhangzó; hangrend, illeszkedés, teljes hasonulás, részleges hasonulás, kiesés, összeolvadás, rövidülés; alapszófaj (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmás, igenév).

6. évfolyam Irodalom

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyaroknak dicső tetteiről... Monda, rege	Óra A 6 óra	B,C 8 óra
Előzetes tudás	Mondák, legendák. Mitológiai történetek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Olvasmányélmények célirányos felidézése, következtetések megfogalmazása, korábbi és új szövegek megismerése alapján mondatípusok rendszerezése. A képzelet, a kreativitás, az íráskészség fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése: a történeti forrás és a mondafeldolgozás különbségének beláttatása. Magyar mondáink a honfoglalás és kalandozások korából.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Magyar mondák, pl. őstörténeti mondák/eredetmondák, történeti mondák, helyi mondák (pl. <i>A fehér ló mondája</i> ; Szent László mondák, vármondák, Lehel, Zotmund mondája vagy más).	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – a már korábbról ismert műfajú művek olvasásával felidézi a műfaji sajátosságokat; – felidéz népköltészeti műfajokat; – megismer, rendszerez mondatípusokat; – kreatív írásokat készít (pl. helyi monda, keletkezéstörténet); – mondák elemző bemutatása (részletek, memoriter is), a mondai anyag és a művészi feldolgozás összevetésére. 	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> forrástípusok, forráselemzés; történetek a honfoglalásról. <i>Ének-zene:</i> népdalok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Monda, mondafajta, mondai jellemzők- magyar mitológia		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„ Óh természet, Ó dicső természet...” Táj, szülőföld	Óra A 6 óra	Óra B,C 8 óra
Előzetes tudás	Lírai alkotások és a kapcsolódó fogalmak.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés érzelmi igényének alakítása. Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; ezzel párhuzamosan annak megértése, hogy a tematika		

	nem műnemhez, műfajhoz kötött. Olvasói tapasztalatok megidézésével szövegek műfaji különbségének érzékeltetése.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Petőfi Sándor tájírójának két – három verse, részletek Úti naplójából</p> <p>A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tudatosítja, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban (a tematikus kapcsolódás mindig megközelítési lehetőség); – megismeri, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötött; – érzékeli a szövegek műfaji különbségét (mese – dokumentum; lírai mű – elbeszélés); – megfigyeli a jellegzetes magyar tájak, városok megjelenítésének formáit; – megismeri egy-egy jelentős alkotónak a szülőföldjéhez, a magyar tájhoz való viszonyulását (ez is fejleszti, alakítja a kötődés igényét, pl. <i>nemzeti öntudat, hazafias nevelés</i>); – azonosítja a művekben megjelenített témát, motívumot, gondolatot, érzelmet, hangulatot; – Petőfi Sándor tájleíró verse (elemzés és memoriter is). 	<p><i>Természetismeret:</i> topográfia.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> hazai táj; az én városom, falum.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás, információgyűjtés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tájleíró költemény, úti levél, útleírás, téma, motívum.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A mi Kőbányánk! 2. Polgárosodás és kaszinó A régió, a lakóhely kultúrája, irodalmi emlékei – bevezetés	Óra A 2 óra	Óra B,C 4 óra
Előzetes tudás	Tájékozottság a lakóhely, az iskola környezetének néhány kulturális sajátosságáról. A szűkebb környezethez való kötődés (lokálpatriotizmus) alakítása.		

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Valamely kulturális, irodalmi, népi hagyomány, továbbá jelen, kortárs kulturális tény megismerése a lakóhely (tájegység/település/kerület) vagy az iskola vonatkozásában. Önálló és/vagy csoportos gyűjtőmunka támogatása (internethasználattal is), felkészítés prezentáció bemutatására/értelmezésére.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>A régió, lakóhely kultúrája</p> <p>Budapest-Kőbánya Kőbányai Casino (Studiolum.blogger bejegyzés Buzás Kálmán írásai nyomán)</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer valamely kulturális, irodalmi, népi hagyományt lakóhelye (tájegység/település/kerület) vagy iskolája vonatkozásában (pl. felkeresnek egy irodalmi emlékhelyet, emléktáblát, szobrot); <p>ismerkedik jelenének hagyományaival (pl. nemzetiségi irodalom, folklór, múzeum, színház), az ide kötődő/kapcsolódó szerző legalább egy irodalmi művével; (pl. nemzetiségi irodalom, folklór, Casino, múzeum, színház), az ide kötődő/kapcsolódó szerző legalább egy irodalmi művével (Deák Bill Gyula dalszöveg, Kanizsa József, Kosztolányi Dezső: Üllői úti fák)</p> <ul style="list-style-type: none"> – gyűjtőmunkája eredményeképpen (internet-használattal is) az anyagból valamely prezentációt készít. 	<p><i>Hon- és népismeret:</i> hazai táj, helytörténet, helyi hagyományok; az én városom, falum; hazai nemzetiségek kultúrája és hagyományai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> folklór, képzőművészet, tárgykultúra, építészet a településen, a régióban.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyomány, emlékhely, irodalmi emlékhely.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„ De mindezek közül legnagyobb a szeretet...” Család, gyerekek és szülők; barátság, emberi kapcsolatok	Óra 6 óra	Óra B, C 8 óra
Előzetes tudás	Olvasmányélmények; családról, anya-gyerek kapcsolatról szóló lírai alkotások.		

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Hozzájárulás a családi életre nevelés <i>komplex</i> feladatához. Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése, ide értve a témák változatait is. Archetipikus helyzetek felfedezése bibliai, mitológiai történetekkel. Olvasói tapasztalatok, élmények előhívása, megidézése (szereplőinek tettei, érzelmei, gondolatai, a megjelenített emberi helyzetek szóbeli és írásbeli közlésekben).</p>
--	--

<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Családi, baráti kapcsolatok sokfélesége az irodalmi művekben.</p> <p>A mitológiai és bibliai történetektől (pl. A labirintus, Daidalosz és Ikarosz, Orpheusz és Euridiké vagy más) Lírai és kisepikai alkotásokban (pl.: József Attila: Betlehemi királyok, Vörösmarty Mihály: Szép Ilonka v. más mű)</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az irodalmi művek segítségével is megfigyeli az emberi kapcsolatok sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – felfedez archetipikus helyzeteket bibliai, mitológiai történetekkel; – felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; – részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (tér- és időviszonyok, cselekmény, szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezet stb.); – választhatja klasszikus és népszerű ifjúsági regények bemutatását (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása); – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Ó- és újszövetségi történetek; ókori görög istenek, hősök.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek vizuális kifejezése, mitológiai és biblikus témák.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> család, barátság.</p>

	megjelenített emberi helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mitológiai történet, életkép, elbeszélés, novella, elbeszélő költemény	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„Kobzán a dal, magára vall...” Ballada	Óra A 8 óra	B,C 10 óra
Előzetes tudás	Verses kisepikai alkotások; a népköltészet és műköltészet megkülönböztetése. Hangsúlyos és időmértékes verselés; rím.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi élmények és azok megosztása alkalmat ad erkölcsi kérdések megvitatására, az ítélőképesség fejlesztésére. Cél a különböző magatartásformák megismerése, a bűn és bűnhődés problémájával való találkozás, a beleélés képességének fejlesztése. A ballada műfaji jellemzőinek, sajátos szerkesztés- és előadásmódjának megismerése. Memoriterek kifejező tolmácsolása, különböző előadásmódok megvitatása. Arany János <i>A walesi bárdok</i> c. balladájának értelmezése, a felvetett szempontok befogadásával, megértésével (szerkezet, műfaji jellemzők, magatartásformák). A népballadák, valamint <i>A walesi bárdok</i> keletkezési legendájának megismerésén keresztül a nemzeti identitás erősítése..		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Egy népballada értelmezése és előadása (pl. <i>Kőműves Kelemen</i> vagy <i>Kádár Kata</i>). A műfaji sajátosságok megfigyelése, elemzése (szaggatottság, kihagyás, elhallgatás stb.). Arany János <i>A walesi bárdok</i> – egy műballada értelmezése és előadása. Egyszólamú, egyenes vonalú (lineáris) szerkezet. Műfaji sajátosságok (pl.	A tanuló – megismeri a ballada műfaji jellemzőit, sajátos szerkesztés- és előadásmódját; – tudja, hogy a népköltészeti alkotások többféle változatban létezhetnek; – elő tud adni egy népballadát (memoriter); – értelmezi Arany János <i>A walesi bárdok</i> c. balladáját (memoriter); – műismereti minimuma: egy	<i>Erkölcstan</i> : bűn, erény, lelkiismeret.	

kihagyásosság) és művészi megoldások (pl. ismétlés, fokozás, szórendcsere/inverzió, versforma, zeneiség). Magatartásformák; bűn és bűnhődés, lélektaniség.	népballada és egy Aranyballada.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időmértékes verselési rendszer, versláb, jambus, jambikus verselés, spondeus, félrím, belső rím, alliteráció, szórendcsere.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„ Dicső híre-neve fennmaradt örökre ...“ Arany János: <i>Toldi</i>	Óra A,B,C 17 óra
Előzetes tudás	Elbeszélő költemény, felező 12-es forma; Petőfi Sándor: János vitéz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcsi érzék és ítélőképesség fejlesztése a mű által fölvetett kérdések megvitatása révén (pl. bűn-bűnhődés-elégtétel, megküzdés a nehézségekkel, hősiesség, bátorság, becsület). A mű alkalmat ad a családi viszonyok, konfliktusok megvitatására (anya-fiú kapcsolat, testvéri szeretet/viszály). A szövegközeli olvasás, a szövegértelmező, műértelmező képesség fejlesztése (tér- és időviszonyok, cselekmény, a szereplők kapcsolatai; magatartások értelmezése; lélekábrázolás). A szókincs és az esztétikai érzék fejlesztése.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
A <i>Toldi</i> cselekménye, szerkezete. Toldi Miklós helyzete, tettei, magatartása (értelmezés, jellemzés); kapcsolatai, konfliktusai (elemzés). Arany lélekábrázolása (családi kapcsolatok; bűn és megtisztulás). A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során a poétikai eszközök elemzése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam,	A tanuló – felismeri az elbeszélő költemény műfaját; – elemzi a tér-, időviszonyokat; ismeri a cselekményt; jellemzi a szereplőket és minősíti kapcsolataikat a <i>Toldi</i> részletes feldolgozása során; – alkalmazza a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. népiesség, verses epika; elbeszélő költemény); – felismeri a poétikai eszközöket (szóképek,	<i>Erkölcstan</i> : bűn és erény, lelkiismeret, megtisztulás. <i>Ének-zene</i> : ritmizálás.

túlzás, felsorolás, részletezés, szótóismétlés). Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok.	<ul style="list-style-type: none"> alakzatok), a versritmust; – képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különféle közlésformák; nézőpontváltás stb.); – képes saját véleményének megfogalmazására; – tud memoriterekkel előadni (szövegrészletek a műből). 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Előhang, mottó, trilógia, expozíció, kaland, allegória, epizód, késleltetés, körülírás, felező 12-es, sormetszet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„ Amikor lantomat pengetem...” Érzelmek, hangulatok, gondolatok	Óra	Óra
		A	B,C
		8	8
Előzetes tudás	Lírai alkotások jellemzői; költői nyelv, képek, alakzatok, zeneiség. Ismeretek magyar lírikusaink egy-egy alkotásáról (memoriterek is).		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadási képességek növelése különböző kifejezésmódú szövegek olvasásával, feldolgozásával. Jellemző motívumok, témák azonosítása. Képesség kialakítása az epikai és lírai műnem megkülönböztetésére (az ábrázolás irányultsága alapján).		

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Témák, motívumok lírai alkotásokban (pl. természet, évszakok, napszakok, szerelem). A lírai műnem sokszínűsége: változatos szerkezeti megoldások, képiség, zeneiség, hangnemek – eltérő alkotói magatartások.</p> <p>Szemelvények a magyar népköltészet és műköltészet különféle lírai műfajú alkotásaiból, pl. Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály (<i>A Reményhez</i>), Janus Pannonius (<i>Pannónia dicsérete</i>), József Attila, Radnóti Miklós műveiből vagy más – értelmezések, poétikai és verstani gyakorlatok.</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megkülönbözteti az epikai és lírai műnemet (az ábrázolás irányultsága alapján); – felismeri a lírai műnemnek a líra alanyára vonatkoztatottságát néhány líratípusban (pl. gondolat- vagy hangulatlíra, dal, epigramma, elégia); – bővíti ismereteit a kifejezőmódokról; – felismer jellemző témákat, motívumokat (pl. természet, évszakok, napszakok); – felismeri a művészi stíluseszközöket és elemzi azok hatását. 	<p><i>Ének-zene:</i> megzenésített versek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Líra, népdal, műdal, még néhány lírai műfaj, lírai alany, téma, motívum, versforma, rímszerkezet.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„ Háromszor veri ezt kenden Lúdas Matyi vissza!” Próbatételek, kalandok, hősök	Óra A 8 óra	B,C 10 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Hősies magatartásformák a korábbi olvasmányélményekben.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján olyan erkölcsi értékek, mint a kötelességtudat, a munka, az áldozathozatal, a kitartás, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség megbecsülése, a megküzdés képességének fejlesztése, Emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, formák felismerése, a tematika sok szempontú megközelítése (pl. jellemformálás, archetipikus helyzetek). Felkészítés a téma megjelenésének változatosságára; különböző korszakban írott, eltérő műfajú művek befogadására. A befogadói tapasztalatok, a szókincs, a poétikai ismeretek bővítése a Lúdas Matyi feldolgozása révén.</p>		

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A hősiesség magatartás néhány példája, változata; a próbatételek, kalandok szerepe.</p> <p>A klasszikus és a kortárs ifjúsági irodalomból (pl. nagyepikai művek, műrészletek; Defoe: Robinson, Sienkiewicz: Sivatagon és vadonban - prózai formák v. más).</p> <p>Fazekas Mihály: <i>Lúdas Matyi</i> – műértelmezés. Szerkezet (a négy levonás kapcsolódása; ismétlés és fokozás); a konfliktusok jellege; népiesség és időmértékes forma.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer az irodalmi művek segítségével néhány példát a hősiesség magatartására; – megfigyeli, hogy a próbatételek, kalandok miként formálják a személyiséget, jellemet; – a „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján is felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; felismeri az emberi kapcsolatok sokféleségét és a téma változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – felfedez archetipikus helyzeteket bibliai, mitológiai történetekkel; – részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (tér- és időviszonyok, cselekmény, szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezet stb. elemzésében); – választhatja klasszikus és népszerű ifjúsági regények bemutatását (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása); – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes Fazekas Mihály <i>Lúdas Matyi</i> c. művének elemző bemutatására, esetleg egyik levonásának dialogikus megjelenítésére; – képes vélemény szöveges és 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> hősök, történetek, mondák, legendák.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> történelmi események, élethelyzetek, hősök vizuális megjelenítése</p> <p><i>Erkölcstan:</i> emberi kapcsolatok, helyzetek erkölcsi megítélése.</p>

	írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Próbatétel, kaland (cselekményszervező), ismétlődő motívum, vándortéma, daktilus, spondeus, kötött verssor, hexameter.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hazaszeretet, hősiesség, hűség, barátság, család Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i> (házi olvasmány)	Óra A 8 óra	Óra B,C 11 óra
Előzetes tudás	Korábban olvasott regények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcsi érzék és ítélőképesség fejlesztése a mű által fölvetett kérdések megvitatásán keresztül. (pl. hősiesség, bátorság, becsület, kitartás, hűség, leleményesség). A házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeinek felidézése, alkalmazása. Felkészítés a mű sok szempontú befogadására, értelmezésére; az olvasottak önálló dokumentálására (pl. motívumok azonosítása, jegyzetelés, vázlat). Kreativitás fejlesztése szövegalkotási gyakorlatokkal.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i> – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet; a szereplők csoportjai, kapcsolataik; konfliktusok. Elbeszélői nézőpont, jellemábrázolás, ábrázolásmód. Bornemissza Gergely életútja. A mű fontos témái (történelem, hősiesség, barátság, szerelem, árulás stb.) és motívumai (pl. hold, csillag, gyűrű).	A tanuló – alkalmazza a házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeit; – előzetesen felkészül a mű sok szempontú értelmezésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); – képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/ írásban), pl. leírás, jellemzés, elbeszélés nézőpontváltással, levél,	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> adott történetekben a valós és fiktív elemek megkülönböztetése. <i>Informatika:</i> egynyelvű szótárak (pl. jelképszótár, szimbólumszótár) használata. <i>Természetismeret:</i> topográfia.	

	kreatív írás; – képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játéokra.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Történelmi regény, ifjúsági regény, kalandregény, életrajzi regény, téma, motívum.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„ Én írok levelet magának, kell több, nem mond ez eleget...” Szövegalkotás	Óra A 3 óra	B.C 6 óra
Előzetes tudás	Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; mindennapi tájékoztató szövegek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A kommunikációs képességek fejlesztése; az önismeret, a nyelvi kultúra növelése. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.</p> <p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>nyelvi</i> kompetenciák fejlesztése a szövegalkotás terén: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása.</p>		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél). Érvelő szövegek. Kreatív írások.	A tanuló képes <ul style="list-style-type: none"> – az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlására; – rövid érvelő szövegek készítésére; – néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére (meghívó, e-mail stb.); – saját hibáinak felismerésére, javítására, igényli ezek kiküszöbölését gyakorlással, feladatmegoldással, és törekszik készségi szintjének folyamatos fejlesztésére. 	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> forráskritika. <i>Természetismeret:</i> érvelő szövegek. <i>Matematika:</i> szöveges feladatok. <i>Vizuális kultúra:</i> narratív szövegek, leírások. <i>Informatika:</i> a digitális írásbeliség kapcsolattartó műfajai.	

**Kulcsfogalmak/
fogalmak**

Írásbeli kapcsolattartás, elbeszélésfajta, érv, nézőpont, érvelés.

Memoriter

Tíz-tizenöt versszak a Toldiból; négy-öt vers a tanultak közül, tíz-tizenöt soros prózarészlet.

A továbbhaladás feltételei

A beszédhelyzethez (címezett, szándék, tartalom) és a nyelvi illem alapvető szabályaihoz alkalmazkodó beszédmód a kommunikáció iskolai (tanórai) helyzeteiben. Az alapvető nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes használata az élőbeszédben. Véleménynyilvánítás egyszerű módjai, álláspont megvédése.

Különböző témájú és műfajú szövegek értő olvasása, értelmes felolvasása. Jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése. Egyszerűbb olvasmánytartalmak összefüggő ismertetése az időrend, az ok-okozati összefüggések bemutatásával. Rövid tárgyyszerű beszámoló a feldolgozott művekről: szerző, cím, téma, műfaj.

Rövid hangzó szöveg értelmezése lényegkiemeléssel.

Az epikai művekről néhány fontos adat megnevezése: a helyzet, a helyszín, a szereplők, a főhős életútjának állomásai, a cselekmény menete. Lírai művek alapvető formai elemeinek (verselés, képiség) felismerése. Elbeszélés, leírás, jellemzés, beszámoló készítése megbeszélte olvasmányok vagy személyes élmény alapján. A személyes élmény néhány mondatos megfogalmazása az olvasott irodalmi művek szereplőinek jellemével, a műben megjelenített élethelyzetekkel, érzelmekkel kapcsolatban.

Az irodalmi olvasmányokhoz, egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó információk gyűjtése a könyvtárban és / vagy az Interneten. Az adatok elrendezése és feljegyzése. Alapvető jártasság a korosztály számára készült lexikonok, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) használatában.

**A fejlesztés várt
eredményei a két
évfolyamos
ciklus végén**

A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.

Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.

Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, sms, e-mail stb.) szöveget alkotni.

Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.

Képes az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértésére, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).

	<p>Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, a hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.</p> <p>A tanuló ismeri a tanult alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások), valamint az igekötők általános jellemzőit, alaki sajátosságait, a hozzájuk kapcsolódó főbb helyesírási szabályokat, amelyeket az írott munkáiban igyekszik alkalmazni is.</p> <p>A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.</p> <p>A tanuló meg tud nevezni három mesetípust példákkal, és fel tud idézni címe vagy részlete említésével három népdalt. Különbséget tud tenni a népmese és a műmese között. Meg tudja fogalmazni, mi a különbség a mese és a monda között. El tudja különíteni a rímes, ritmikus szöveget a prózától. Felismeri a hexameteres szövegről, hogy az időmértékes, a felező tizenkettesről, hogy az ütemhangsúlyos. Fel tud sorolni három-négy művet Petőfitől és Aranytól, képes egyszerűbb összehasonlítást megfogalmazni János vitéz és Toldi Miklós alakjáról. Képes értelmezni <i>A walesi bárdokban</i> rejlő allegóriát, és meg tudja világítani 5–6 mondatban az <i>Egri csillagok</i> történelmi háttérét. El tudja különíteni az egyszerűbb versekben és prózai szövegekben a nagyobb szerkezeti egységeket. Össze tudja foglalni néhány hosszabb mű cselekményét (<i>János vitéz</i>, <i>Toldi</i>, <i>A Pál utcai fiúk</i>, <i>Egri csillagok</i>), meg tudja különböztetni, melyik közülük a regény és melyik az elbeszélő költemény. Értelmesen és pontosan, tisztán, tagoltan, megfelelő ritmusban tud felolvasni szövegeket. Részt tud venni számára ismert témájú vitában, és képes érveket alkotni. Ismert és könnyen érthető történetben párosítani tudja annak egyes szakaszait a konfliktus, bonyodalom, tetőpont fogalmával. Képes az általa jól ismert történetek szereplőit jellemezni, kapcsolatrendszerüket feltárni. Képes néhány példa közül kiválasztani az egyszerűbb metaforákat és metonímiákat. Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: líra, epika, dráma, epizód, megszemélyesítés, ballada. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: dal, rím, ritmus, mítosz, motívum, konfliktus. Képes a következő művek és műrészletek szöveghű felidézésére: Petőfi Sándor: <i>Az Alföld</i>, <i>Nemzeti dal</i>, <i>János vitéz (részletek)</i>, Arany János: <i>Családi kör</i>, <i>Toldi stb.</i>,.</p> <p>Az olvasott és megtárgyalt irodalmi művek nyomán képes azonosítani erkölcsi értékeket és álláspontokat, képes megfogalmazni saját erkölcsi ítéleteit.</p>
--	---

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A továbbhaladás feltételei c. részben megfogalmazottak nem a minimum követelményt tartalmazzák, semmiképpen sem azonosak az elégséges/elégtelen határok megvonásával. E részlet célja elsősorban a legfőbb képzési feladatoknak, a fejlesztés csomópontjainak a megnevezése az évi anyagban. Tájékoztatásul szolgálhat arra, hogy amíg az osztály ezeket a követelményeket nem tudja teljesíteni, addig a szabadon tervezhető keret terhére ne új anyagot

tervezzen a szaktanár, hanem ezeket gyakoroltassa akár az egész osztállyal, akár differenciáltan az elmaradt tanulókkal.

A teljesítmények értékelésében fontos szempont a fogalmak ismeretének fokozatos, az életkori teljesítőképességhez szabott megkövetelése. Az 5-6. évfolyamon a nyelvtani és irodalmi fogalmak fölismerése a követelmény. Ezekben az évfolyamokon további követelmény az ismeretek fél-reproduktív és önálló alkalmazása feleletben, írásbeli munkákban és a tanuló saját munkájának fokozatos önkontrollja. Az önértékelés fejlődése szintén követelmény.

A tanulói teljesítmény értékelésének legfőbb szempontja a szövegértésben és szövegalkotásban (beleértve az olvasási és íráskészséget, az írásbeli munkák helyesírását is) az évfolyamon megkövetelhető szint elérése, a tanultak önálló biztonságos felhasználása az irodalmi és az ismeretterjesztő művek feldolgozásában, az irodalmi és a személyes élmény megfogalmazásában; gyakorlati írás- és beszéd-készség a mindennapi élet és a tanulmányok változatos kommunikációs helyzeteiben. Az eddig bevált feladattípusok mind alkalmazhatók a részképességek értékelésére, de a tudás évfolyamonkénti mérésére elsősorban olyan írásbeli és szóbeli komplex feladatok alkalmasak, amelyek a kerettanterv legfőbb törekvéseivel összhangban a tanult ismeretanyag visszaadásán túl lehetőséget adnak a nyelvi kreativitás, a személyes élmény és vélemény megnyilvánulására is. A 8. évfolyamon elvárható legalább egy téma, résztema adatgyűjtésen (könyvtári bűvárkodáson) alapuló önálló kidolgozása szabadon választott vagy adott témában és/vagy műfajban.

Az értékelés funkciói:

Diagnosztikus, prognosztikai, korrekciós funkció, amely fontos információkat ad a pedagógusnak a helyzetelemzéshez, a csoport és az egyén tanulási folyamatának tervezéséhez.

Formatív, fejlesztő, szabályozó funkció, amely a tanulás folyamatához, annak korrekciójához ad segítséget pedagógusnak, szülőnek, diáknak. **Szummatív funkció**, megerősítés, visszacsatolás, szelekció, amely egy-egy tanítási-tanulási periódus végén regisztrálja az eredményeket a pedagógusnak, szülőnek, tanulóknak ad információkat. (beszámoló, olvasónapló, kiselőadás, előre elkészített hozzászólás, műsorrészlet stb.).

Fontos a fejlesztő értékelés kialakítása:

Új fejlesztő értékelési formák bevezetése: százalékolás a prognosztizáló méréseknél, osztályhőmérő, közlekedési lámpa, figyelemhőmérő, csoportértékelés, csoportértékelő, önértékelő lap, egyéni önértékelő lap,

A szóbeli értékelés szempontjai:

1. Az értékelés a gyerekekért, s elsősorban a gyerekeknek szóljon.
2. Alakítsa a helyes önértékelést, az önmagához mért fejlődés-értékelés segítse a reális önismeretet.
3. Nyitott legyen, amely nem ítéletet alkot, hanem tükröt tart!
4. A gyerek lehessen aktív részese a saját fejlődésének.
5. A szülő és a pedagógus közösen gondolkodhasson a továbbfejlesztésen.

Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei:

1. Egyéni fejlesztésre alkalmas feladatok adása
2. Önművelési feladatok, önművelési képességeket fejlesztő feladatok adása
3. A házi feladatok ne a fegyelmezés eszközei legyenek
4. A házi feladat ne a tanulók önhibáján kívül elmulasztott tanórai tevékenységek pótlása legyen
5. A gyakorlást, a bevésést, a képességfejlesztést szolgálja.
6. Alkalmas legyen önművelési technikák gyakoroltatására.
7. A tanulási képességek fejlesztését szolgálja. (emlékezet, koncentráció képesség, gondolkodási műveletek)
8. A házi feladat az önállóságra nevelést, a felelősségtudat a munkavégzés pontosságának kialakítását szolgálja.

Diagnosztikus, alkalmazástechnikai kompetenciaszint mérések:

1. Egyéni mérés
2. Csoportos mérés
3. Osztálymérés
4. Évfolyammérés (ez érvényes a szummatív mérésekre is)

A leggyakrabban alkalmazott formatív értékelés típusai:

1. szóbeli számonkérés
2. tudásmérés
3. teljesítménymérés
4. rögzített válaszadást tételező feladat ellenőrzése: írásos vagy egyéb tevékenységgel (összekötés, aláhúzás, bekeretezés, megjelölés, sorszámozás, kiszínezés, berajzolás stb.) rögzített válaszadás.
5. projektfeladatok értékelése

A szummatív méréshez használt tantárgytesztek:

A szummatív (évközi és év végi) osztályzatok megállapításához szükséges, hogy a pedagógus minden tanulónál ugyanazt az objektív eljárást alkalmazza.

1. a tanár által készített mérőeszköz
2. a tudásszintmérő tesztek
3. feleletválasztó tesztek
4. feleletalkotó tesztek
5. képesség-jellegű tudás mérésére alkalmas feladatok

A prognosztizáló mérésekhez használt mérőeszközök:

1. differenciált mérési eszközök- szóban és írásban
2. kooperatív mérési technikák
3. kompetenciaszint mérő tesztek
4. szelektív tesztek
5. diagnosztizálás
6. személyiség-fejlődés tesztek

A sajátos nevelési igényű gyerekek egyéni fejlesztési tervéhez:

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelési-oktatói igénye biológiai, pszichológiai és szociális szempontból is eltér a helyi tantervben meghatározottaktól. Ezért szükséges :

- a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulásának figyelembe vétele.
- az iskolai tanuláshoz szükséges képességek átlagtól eltérő szintű fejlesztése.
- nagyobb mértékű differenciálás.
- kiegészítő, korrekciós, rehabilitációs és rehabilitációs célú pedagógiai eljárás.
- egyéni fejlesztési tervek kidolgozása.

Az egyéni fejlesztési tervek a tanmenetekbe épülnek be, az értékelés megfelelő hozzáigazításával.

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap, mint pl. a digitális tartalomalkotás- és megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül. Fontos feladat a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.

Mire eljutottak a tanulók a 7–8. évfolyamig, addigra már megismerték a *János vitézzel* és a *Toldival*, a mesékkel és a mondákkal, az első közösen megismert terjedelmesebb regényekkel. Az olvasás és írás, a szövegértés és szövegalkotás ekkorra már több kell, hogy legyen számukra merő technikai gyakorlatnál vagy egyszerű kódoló – dekódoló eljárásnál. Értetniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, s amely üzenetnek a megfejtése és életünkbe építése a mi dolgunk. Ekkorra már szerencsés, ha a tanulók jól értik: a mindennapi, gyakorlati tudáselemeknél az embernek szüksége van egy egyedi, ünnepnapra is, amiben elsősorban a művészetek adhatnak eligazítást. Ahhoz, hogy az irodalommal ebben a másfajta jelentésében is képesek legyenek szembesülni, ehhez több előfeltételnek is teljesülnie kell. Előfeltétele ennek a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló sajátos serdülőkorú viszonyát a tanulmányokhoz, a mély lelki kérdéseket érintő kommunikációhoz és a tekintélyhez, és csakis ezt a kritikus és sebezhető kamaszt jól ismerve fogalmazza meg célkitűzéseit. Ugyanennek másik előfeltétele a tanuló részéről, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.

Ennek megfelelően 7–8. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából a 7–8. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszéd társsal empatikusan együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni. Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira. Szövegértés szempontjából már

nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal. Erkölcsi ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tisztelgetésre képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalakítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

7. évfolyam

Heti óraszám: 3+1 óra Éves óraszám: 144 óra

Belépő tevékenységformák

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; kulturált nyelvi magatartás

Gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére: saját álláspont kialakítása és korrigálása, az ellenvélemény mérlegelése.

Különböző beszédműfajok kommunikációs technikáinak megfigyelése. Gyakorlatok ezek alkalmazására, elsősorban a szándékkifejezés és a hatáskeltés szempontjából.

Az írásbeli és a szóbeli közlésmód különbségeinek megfigyelése. A szóbeliség sajátosságainak érvényesítése különböző szóbeli szövegtípusokban, kommunikációs helyzetekben.

Az emberi érzelmeket, viszonyulásokat megjelenítő nem nyelvi kifejezőeszközök ábrázolásának megfigyelése irodalmi művekben és hangzó, vizuális, audiovizuális (pl. film, képregény, hangzó média-megnyilvánulás) műfajokban, jelentésük értelmezése írásban és szóban.

Saját vélemény alkotása nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközökkel a tanult szövegműfajokról.

Egy-egy drámai vagy dramatizált részlet (dialógus vagy monológ) kifejező előadása: az érzelmek visszaadása, a szereplők közötti viszonyok érzékeltetése a nem nyelvi és a verbális kifejezés eszközeivel (hangsúly, hangerő, dallam, beszédtempó, szünettartás).

Hangzó szövegek elemzése, újraserkesztése és átalakítása hallás utáni szövegértéssel.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Kisebbségi terjedelmű irodalmi művek, köznapis szövegek tartalmának önálló összefoglalása néma olvasás után.

Ismert tartalmú szövegek tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel.

Különböző műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) művek szerkezetének, belső összefüggéseinek és jelentésének feltárása.

A szövegkezelő eljárások bővítése szakmai-tudományos, gyakorlati és szépirodalmi művek feldolgozásában: ismert elemek, nehezebben érthető szövegrészletek, összetettebb logikai kapcsolatok felismerése, eltérő álláspontok elkülönítése, érvek és ellenérvek feltárása.

A hétköznapi és az irodalmi kommunikáció sajátosságainak megfigyelése, különbségtétel az irodalmi kontextusban megjelenő és az egyéb nyelvi közlések értelmezése között.

Képi és hangzó szövegek elemzése, tömörítése és tagolása.

Szó szerinti és átvitt jelentés megkülönböztetése: áttételes jelentések, jelentésmozzanatok keresése irodalmi és köznapis szövegekben.

3. Szövegalkotás írásban (íráskép, helyesírás)

Biztonság az egyszerű mondat központozásában, a gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző értelmező szerepének ismerete és helyes használatuk.

A tulajdonnevek és a belőlük képzett mellénevek nehezebb eseteinek helyesírása.

Az egybe- és különírás elveinek ismerete és biztos alkalmazása a tanult esetekben.

Véleménynyilvánítás a mindennapi élet megadott vagy választott témáiról: saját álláspont érvelő megfogalmazása, cáfolat és ellenvélemény kifejtése írásban.

Hozzászóláshoz, felszólaláshoz, kiselőadáshoz önálló vázlat készítése.

Érvelés írásban, irodalmi művek formájáról és a bennük megjelenített mögöttes tartalomról a megismert szakszókincs alkalmazásával.

Kreatív szövegalkotás a tartalomhoz, a kommunikációs alkalomhoz illő nyelvi, stilisztikai eszközök megfelelő kiválasztásával, összehangolásával.

Epikus részletek dramatizálása, illetve drámai jelenetek tartalom- és stílushű visszaadása epikus formában.

Átiratok, paródiák készítése, önálló történetmondás (pl. fantasztikus, elképzelt irodalmi helyzetek stb.) csoportosan és egyénileg, különböző elbeszélő műfajokban.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Önálló olvasmányválasztás, segédletek, képzőművészeti ábrázolások, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) felkutatása megadott témához.

Beszámoló, fiktív tudósítás, újságcikk stb. készítése egy adott irodalmi alak életéről, egy korszakról, eseményről korabeli dokumentumok, irodalmi művek, naplók, a témával foglalkozó, a korosztálynak szóló szakmunkák felhasználásával, önálló vagy csoportos vizsgálódás útján.

Érvek, bizonyító erejű példák gyűjtése a könyvtárban, rendszerezésük vázlat és jegyzet készítésével, más tantárgyak témáiból, tankönyveiből is.

5. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete; ismeretek az anyanyelvről

Az egyszerű mondat részeinek és szintagmáinak azonosítása, a szó szerkezetek szerepének felismerése.

A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismerése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.

A mondatfajták és kifejezőeszközök felismerése, megnevezése, helyes használatuk.

Mondat átalakítás rokon- és ellentétes értelmű mondatokkal szóban és írásban.

Gyakorlatok a mondat- és szövegalkotáshoz alkotáshoz kapcsolódó nyelvhelyességi ismeretek (pl. a különféle nyelvi rétegek kifejező eszközeinek, szókincsének stb. használata) biztonságos alkalmazására.

A szóalkotási módok megismerése, a szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás képességgel, összetétellel.

6. Ismeretek az irodalomról; az irodalom és az olvasó kapcsolata

A lírai formanyelv vizsgálata (szerkezeti változatok, szókincs, a képiség eszközei).

Ismeretek az irodalmi élet legfőbb szereplőiről, fórumairól a reformkorban.

Beszámoló epikus és drámai művekről, tévéjátékokról, filmekről: a szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők, a főhős(ök), a mellékszereplő(k), a mű kezdete és befejezése bemutatásával; a szereplők önálló jellemzése.

Az irodalmi műfajoknak, mint a műnemek alá rendelt kategóriáknak ismerete tanult, olvasott művek esetében.

Az olvasott művek legfontosabb ismérveinek megnevezése: szerző, műfaj, téma.

Tér- és időviszonyoknak és ábrázolási módjuknak felismerése, összefüggésének keresése a jelentéssel a műben megjelenő tartalmakkal.

Párhuzamok keresése a romantikus irodalom, zene és képzőművészet alkotásai között - a más tárgyakban tanult ismeretek és önálló könyvtári gyűjtőmunka felhasználásával.
 Improvizáció a megismert drámai konvenciók és színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával.
 Különböző szerelő- és embertípusok megjelenítése pl. a tartás- és járásmód, gesztusok, mimika stb. megfigyelését követően.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

A verselés, a zeneiség elemeinek és hatásának felismerése verses alkotásokban.

Az emberi érzelmeket, viszonyulásokat megjelenítő nem nyelvi kifejezőeszközök ábrázolásának megfigyelése irodalmi művekben, jelentésük értelmezése írásban és szóban.

A túlzás és általánosítás szerepének megértése, bemutatása egyes típusok ábrázolásában, a komikum tartalmi és nyelvi eszközeinek felismerése. Saját vélemény és humor megfogalmazása a kulturált nyelvi magatartás betartásával, indoklással. Kritika megfogalmazása.

Az olvasott irodalmi művekben megjelenő szituációk és jellemek, érzelmek, gondolatok és a köznapi, tapasztalati úton megismert „valóság” egyszerűbb összefüggéseinek felfedezése és bemutatása.

7. évfolyam Magyar nyelv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Figyelj oda jobban, mikor beszélsz! Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Óra 6 óra
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókinccs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészség) felismertetése, ezen keresztül az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás. A különféle mindennapi megnyilatkozások, valamint a		<i>Minden tantárgy:</i> felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd,

<p>tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása. Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.</p>	<p>részvétel beszélgetésben, vitában. <i>Vizuális kultúra; dráma és tánc:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban. <i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, Tömegkommunikáció, internet. Sajtóműfaj (interjú).</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az Internet veszélyei... Olvasás, szövegértés</p>	<p>Óra A, B, C 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Szöveg-feldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben. Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A megismert szöveg-feldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása. A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás. A különféle szöveg-feldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.</p>

<p>olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. KÖNYVTÁRI ISMERETEK 3. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Az internetes adatkeresés, szövegkérők, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása. Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat.</p>	<p><i>Informatika:</i> keresési ismeretek alkalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Jegyzetelj! Írás, fogalmazás</p>	<p>Óra A, B, C 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>írástechnikai</i> kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása. A nyilvános felületeken történő önbemutató etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése, az idézés pontos jelölése.</p> <p>A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a leoptimalisabb egyéni forma kialakítására.</p> <p>Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény.</p> <p>Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (facebook, blogbejegyzés, internetes közösségi portál).</p>		<p><i>Informatika:</i> a szövegszerkesztő programok lehetőségei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elbeszélés, vélemény, jellemzés, elektronikus napló, facebook	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Aranytoll...3. Helyesírás	Óra A, B, C 14 óra
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröző szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központosításának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése.</p> <p>A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükröző rendszer megismertetése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A helyesírás értelemtükröző szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban.</p> <p>A szószerkezetek és mondatrészek helyesírási ismereteinek alkalmazása, toldalékolásuk, tagolásuk írásjelekkel.</p> <p>A toldalékos és összetett szavak tagolása.</p> <p>Az egyszerű mondat helyesírása (vessző, gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző). A tulajdonnevek helyesírási ismereteinek bővítése: a tanult idegen személynevek, a többelemű földrajzi nevek, intézménynevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírása. Az összetett szavak helyesírása.</p>		<p><i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű írásképek.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Központozás, írásjelek szószerkezetekben, toldalékhasználati szabályok, szószerkezetek helyesírási szabályai
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„A szó olyan, mint a méh: méze és fullánkja van.” A nyelv szerkezete és jelentése	Óra A, B, C 40 óra
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag, összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat „szó szerinti” és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyzó és mondatszók funkcionális szerepének megismertetése. A szóalkotási módok megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje.</p> <p>Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.</p> <p>Az egyszerű mondat:</p> <p>Szószerkezetek típusai, fajtái: hozzárendelés, mellérendelés, alárendelés.</p> <p>A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonyzó és mondatszók.</p> <p>A szószerkezet típusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk.</p> <p>A fő mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása.</p> <p>Fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok.</p> <p>A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szóalkotása.</p>

Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat; alárendelő és mellérendelő mondat. Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet. Viszonyzó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó.</p>

7. évfolyam Irodalom

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„Hazádnak rendületlenül...” A magyar reformkor irodalma és a kora romantika Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)	Óra A, B, C 20 óra
Előzetes tudás	<p>Lírai műnem. Népköltészet, műköltészet. Dal, tájleíró költemény, életkép. Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés, ütem, felező 8-as, felező 12-es. Időmértékes verselés, versláb, spondeus, jambus, jambikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter. Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció. Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora. Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az irodalmi kánon néhány alapművének megismerése. (Az irodalmi élmények és azok megosztása, erkölcsi kérdések megvitatása, az ítélőképesség fejlesztése. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, érzelmi tartalmak megértése. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. Lírai művek megtanulása, szöveghű felidézése. Kifejező szövegmondás fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Művek műfaji szempontokból a magyar irodalom különféle korszakaiból	A tanuló – felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak	<i>Ének-zene:</i> ritmusok, ritmusfajták. <i>Vizuális kultúra:</i> a

<p>Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése – a műválasztás felölel alapvető lírai témákat (pl. természet, szülőföld, haza, család, szerelem, öntudat, költősors, költészet/ars poetica).</p> <p>Nemzeti himnuszunk, ódáink – Kölcsey: <i>Himnusz</i>; Vörösmarty: <i>Szózat</i>; – műértelmezések, sok szempontú elemzések (pl. vershelyzet, szerkezet, műfaji változat, poétikai megoldások, versforma).</p> <p>A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolatlan alakul.</p>	<p>művei alapján (elsősorban 19-20. századi alkotások);</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; – azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; – azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; – megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); – felismeri érzelmi tartalmakat; – sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat, meg tanul és szöveghűen felidéz néhányat (pl. elégia/Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i>; Vörösmarty Mihály, epigramma/Janus Pannonius: <i>Pannónia dicsérete vagy más</i>); – sok szempontú megközelítésben értelmezi, elemzi nemzeti himnuszunkat, ódáinkat (Kölcsey: <i>Himnusz</i>; Vörösmarty: <i>Szózat</i>; Petőfi: <i>Nemzeti dal</i>) Ezeket képes 	<p>kompozíció szerepe a festészetben, építészetben.</p>
---	--	---

	szöveghűen kívülről felidézni.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma, verselési rendszer, rímes időmértékes verselés, rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trocheikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon, rím, rímelhelyezkedés, szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„ Feltámadott a tenger...” Egy korstílus – az érett romantika a szabadságharc idején		Óra A, B, C 12 óra
Előzetes tudás	Petőfi Sándor néhány műve. Jellemző műfajok a 19. sz. első feléből.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű/vek összefüggéseivel. Annak fölfedezése, hogyan gazdagodott a magyar irodalom a romantika virágkorában. Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Egy korstílus – a romantika. Egy-két szemelvény a korszak jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. liberalizmus az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség).</p> <p>(pl.: Petőfi és Arany, Tompa, Vajda... v. más korszakra jellemző életmű... (pl.: A Tisza, Úti levelek, Szeptember végén, Feltámadott a tenger vagy más)</p> <p>Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése – a műválasztás alapvető lírai témákat felölelő (pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, öntudat, forradalom, halál, költősors, költészet/ars poetica).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismerkedik egy korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel; – ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok); – megismeri a korszakolás nehézségeit; a romantika háttérét, esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, hangnemeit; a stílus formajegyeit; – ismerkedik romantika és népiesség, romantika és reformkor összefüggésével; – jellemző műveken felismeri a legjellemzőbb romantikus jegyeket, vonásokat; – megtanul és szöveghűen felidéz néhány művet (Kölcsey: Huszt, Petőfi: Az alföld), műrészletet – felismer zenei és képzőművészeti vonatkozásokat, kapcsolódásokat; – az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár) is gyűjt információkat. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> romantikus festmények, épületek, viseletek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zenei romantika.</p> <p><i>Informatika:</i> ismeretszerzés , a források azonosítása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Óda, epigramma, rapszódia; romantikus ellentétezés, romantika, Dal, tájleíró költemény, útleírás, elégia, képalkotás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„ Az a fekete folt...” Kisepikai alkotások		Óra A, B, C 7 óra
Előzetes tudás	Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi élmény megosztásának fejlesztése. Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az egyes kisepikai műfajok sajátosságai (pl. tér-, időviszonyok, szerkesztésmód, szereplők, hangnem). Mikszáth Kálmán és más magyar elbeszélők alkotásai.	A tanuló kisepikai alkotásokban <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; – érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; – azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – műelemzések nyomán rögzíti az egyes műfajok sajátosságait; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, próbatételek; – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála; – memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására. 	<i>Erkölcstan:</i> család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai. <i>Dráma és tánc:</i> érzelmi tartalmak, érzelmek kifejezése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisepika, mese, monda, legenda, anekdota, novella, elbeszélés, kisregény, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az esernyő legendája... Nagyepikai alkotás (regényelemzés)	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Regényelemzések a megelőző évekből (házi és egyéni olvasmányok, ifjúsági regények). Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek forrása. Az irodalmi élmény megosztása által az együttműködés és kezdeményezőképeség fejlesztése. Epikai alkotások elemző, értelmező képességének fejlesztése. Nagyepikai alkotás(ok)ban az idő- és térviszonyok azonosítása, elemzése; az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékeltetése; az előreutalások, késleltetések szerepét azonosító szövegértelmező képességek fejlesztése. A műelemzések alapján műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége. Önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányok ajánlása.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Mikszáth Kálmán: <i>Szent Péter esernyője</i> – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, anekdotikusság. A szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Elemzések, értelmezések és kreatív írások. Ajánlott és/vagy egyéni olvasmányok, pl. Jules Verne, Mark Twain, Dickens és mások műveiből; a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi ifjúsági irodalomból részletek – műbemutatók, értelmezések,	A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; – érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; – azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, gyerekek és felnőttek, próbatételek, szerelem; – képes az irodalmi élmény 	<i>Informatika</i> : források feltárása és felhasználása. <i>Földrajz</i> : topográfia. <i>Erkölcstan</i> : erkölcsi dilemmák.

<p>ajánlások (a házi olvasmányok megközelítési szempontjainak alkalmazása, önálló állásfoglalással).</p>	<p>megosztására;</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; – memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; – képes annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása; – képes az irodalmi élmény megosztására; olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nagyepika, szerkezet, időviszony, térviszony, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; anekdotikus; magatartásforma.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<p align="center">„Azokat, aki dicsón haltak meg, anyjaik nem siratják meg!”</p> <p align="center">Nagyepikai alkotás (regényelemzés) – egy Jókai-regény és a romantikus korstílus</p>	<p align="center">Órakeret 8 óra</p>
Előzetes tudás	<p>Regényelemzések (házi és egyéni olvasmányok). A romantikus korstílus. Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térvizonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az irodalmi élmények és azok megosztása alkalmat ad erkölcsi kérdések (a megválasztott regénytől függően pl. a hősiesség, önfeláldozás, barátság, hűség) megvitatására, az ítélőképesség fejlesztésére. A tematikai egység feldolgozása során fejlődik az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, valamint a mások helyzetébe történő beleélés, empátia képessége. Komplex képességfejlesztés: egy Jókai-regény sok szempontú megközelítése, elemzése (pl. idő- és térvizonyok, előreutalások, késleltetések, elbeszélői nézőpont, stílusjellemzők). Fogékonyság fejlesztése a tematikai és erkölcsi megközelítésre, értékek azonosítására, megvitatására, a szereplők erkölcsi dilemmáinak, döntéseinek értelmezésére.</p>	
<p align="center">Ismeretek</p>	<p align="center">Követelmények</p>	<p align="center">Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Nagyepikai alkotás (regényelemzés) - sok szempontú megközelítés.</i></p> <p>Jókai Mór: <i>A kőszívű ember fiai</i> (vagy esetleg egy másik regénye, pl. <i>Az új földesúr</i> vagy <i>A jövő század regénye</i>) – sok szempontú megközelítés.</p> <p>Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet. Hősök, magatartásformák, erkölcsi választások – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Regényműfaji változat (pl. heroikus regény, irányregény, utópia stb.) A romantika megjelenési formái (pl. szerkezet,</p>	<p>A tanuló egy Jókai-regényben</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térvizonyokat, az előreutalásokat, késleltetéseket, epizódokat; a szereplők kapcsolatait, a cselekmény elemeit; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat és romantikus epika jellemzőit; – azonosítja a műben megjelenő tematikát (pl. család, szerelem, hősiesség, hazafiság, önfeláldozás); – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> forráskritika.</p> <p><i>Természetismeret:</i> érvelő szövegek.</p> <p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> narratív szövegek, leírások; regények filmes adaptációi.</p> <p><i>Földrajz:</i> az olvasott Jókai-regényhez köthető topográfiai ismeretek..</p>

<p>cselekményfordulatok, jellemek, hangnem, előadásmód). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p>	<p>véleményezésére;</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkalmas a megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezésére; – alkalmas az irodalmi élmény megosztására; beszámoló, ajánlás készítésére, különféle vélemények összevetésére; – képes memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására; – képes annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Romantikus regény; regényműfaji változat (pl. heroikus regény); romantikus hős, jellem, ábrázolásmód.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>„ A fülemile füttye...” Prózai és verses kisepikai műfajok</p>		<p>Órakeret A, B, C 9 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, novella, kisregény, anekdota, ballada. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Kisepikai művek műelemzéseinek alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése és véleményezése (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála). Szövegtudás megosztása kifejező előadással.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Kisepikai alkotások - prózai és</p>	<p>A tanuló</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p>	

<p>verses műfajok. Novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, egyperces novella, ballada - műfaji rendszerezés.</p> <p>Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek felismerése (pl. gyerekkor-felnőttkor, szegénység-gazdagság, bűn-bűnhődés, házastársi kapcsolatok, hűség, kitartás, beavatás).</p> <p>valamint választható: Mikszáth Kálmán karcolatai, Arany János: A Fülemile, illetve Arany János egy balladája (pl. <i>Zách Klára; Szondi két apródja</i>) vagy más.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – műelemzések során rögzíti az egyes műfajok sajátosságait is; – felismeri az epikus közlésformát, valamint a verses és a prózaforma műfajmegkötő vagy műfajfüggetlen szerepét; – alkalmazza a művek már ismert értelmezési szempontjait (elemzi az idő- és térvizonyokat, szerkezeti megoldásokat, előreutalásokat, késleltetéseket); – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, szegénység; – a kisépikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) összefoglalja, átismétli a négy év során megszerzett ismereteit; – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.; – memoriterek (verses és prózaepikai szövegrészletek) előadására. 	<p>tematikus kapcsolódások a festészetben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> beavatás; bűn, bűnhődés, lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szövegmondás, élménymegosztás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kisépika, anekdota, novella, ballada, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A vándorszínészek szekerén... Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia	Óra A, B, C 4 óra
Előzetes tudás	A drámai műnem, drámai szerkezet, drámai jellem, jellemtípusok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Drámai mű/művek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. A színház és a dráma világának érzelmi-gondolati hatása. Képesség drámai hősök jellemzésére, kapcsolataik, konfliktusaik elemzésére. A tragikum/komikum mint műfajformáló minőség megértése, műbeli megjelenési formáinak felismerése. Különböző dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) az empatikus készségek fejlesztése. Képesség az empátiára, társas viselkedés szabályozására, a konfliktusok kezelésére.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia sok szempontú megközelítése.</i></p> <p><i>A színjátszás állomásai</i></p> <p>Egy romantikus magyar dráma részletei (pl.: Heltai Jenő: A néma levente vagy más szindarab) Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet.</p> <p>A meghatározó minőség szerepe (tragikus/komikus cselekmény; tragikus/komikus hős).</p> <p>Hősök (egyéni és tipikus vonások). Tragikus bukás, értékvesztés/komikus lelepleződés.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és elemzi a drámai műnem főbb jellemzőit, a választott mű műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; – elemzi a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjét; – felismeri a tragikumot/komikumot mint műfajformáló minőséget, elemzi a műbeli megjelenési formáit; – tudja jellemezni a drámai hősöket, elemezni kapcsolataikat, konfliktusaikat; – képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; – tud elemezni és értelmezni egy látott jelenetet (színházi előadás vagy felvétele); – alkalmas egy szövegrészlet megtanulására, jelenet előadására az olvasott drámai műből vagy annak alapján; – különféle dramatikus formák 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dráma és színház; a tragikus, a komikus minőség megjelenítése; színházi előadás elemzése, értékelése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> érték, értékvesztés.</p>

	kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) fejlődik empatikus készsége.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dráma, komédia, tragédia, színmű, komikum, tragikum, dialógus, konfliktus, alapszituáció,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jókai és Mikszáth regények filmfeldolgozásai-részletek A média kifejezőeszközei (1) Történet és elbeszélés a mozgóképen	Óra A, B, C 4 óra
Előzetes tudás	Megfigyeli és azonosítja a különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín-és idő-, illetve konfliktusviszonylatokat. Képsorozattal meg tud jeleníteni valamely egyszerű cselekményt. Érti a rövid, egy szálon futó, történetet bemutató művekben az ok-okozati viszonyokat, azonosítja a történet idejét és helyszínét a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét. Dramatikus szövegek és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Médiatudatosságra nevelés. Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték pl. Honfoglaló v. A magyar szabadságharc csatái, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Helyszín- és időviszonylatok, illetve karakter- és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban). Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. story-board, animáció, interjú alkalmazásával). A beállítás (snitt; a kamera által rögzített folyamatos tér és idő), a jelenet (nagyobb tér és/vagy időugrások által határolt szerkezeti egység), a fordulat és epizód fogalmának magyarázata. A korosztálynak megfelelő mozgóképi szövegeken a cselekmény-és történet szervezés, valamint az elbeszélés (narráció) megfigyelése, tudatosítása és mindezzel összefüggésben konkrét szövegek</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal.</p> <p><i>Dráma-tánc:</i> az történet, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont.</p>

<p>elemzése során az expozíció, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása.</p> <p>Egyszerűbb médiaszövegek létrehozása (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap, önportré) útján a képzelőerő, a kifejezőképesség fejlesztése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Karakter, hős, konfliktus, cselekmény, történet, elbeszélés, narráció, expozíció, bonyodalom, lezárás, beállítás, jelenet, epizód, fordulat.</p>

Memoriter

Teljes művek és részletek előadása (a feldolgozott művekből négy-öt vers, egy-egy tizenöt-húsz soros próza és/vagy drámarészlet).

A továbbhaladás feltételei

Részvétel a közéleti kommunikáció iskolai helyzeteinek különféle formáiban felszólalás, hozzászólás formájában. Saját vélemény megfogalmazása (az érvelés alapvető szabályait követve) a mindennapi élet egyszerűbb, a korosztály által is átlátható problémáiról, olvasmányokról. Udvarias együttműködés felnőtt és kortárs beszédpartnerekkel.

A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás. Rendezett, egyéni íráskép.

Képi és hangzó szövegek elemzése és újraszerkesztése hallás után.

Különféle műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) szövegek szerkezetének és jelentésének bemutatása. Epikus olvasmányok, olvasott, látott drámai alkotások szerkezeti elemeinek elkülönítése, a fő- és mellékszereplők jellemzése. A szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok egyszerűbb összefüggéseinek bemutatása szóban és írásban. A lírai formanyelv (ritmus, rím, hangzás, képiség) stíluseszközeinek felismerése. Vázlat készítése szóbeli megnyilatkozáshoz, cselekményvázlat írása.

Adatok, ismeretek gyűjtése információhordozókról tanári segédlettel, a gyűjtött ismeretek rendszerezése, szöveg szerkesztése a meghatározott tematikában.(Internet, CD-rom)

Az egyszerű mondat részeinek, szintagmáinak megnevezése, elemzése. A mondatfajták biztos megkülönböztetése. A szóalkotás gyakori módjainak fölismerése és elemzése. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása: a központosítás, a tanulmányok során előforduló tulajdonnevek, a belőlük képzett melléknevek helyesírásának, az egybe- és külön írás elveinek ismerete és megfelelő alkalmazása. A Magyar helyesírási szótár önálló használata.

A tárgyalt irodalmi művekhez, a mindennapi élet kérdéseinek megválaszolásához ismeretanyagok keresése a könyvtár nyomtatott és elektronikus információhordozóinak felhasználásával.

Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációban és az elemző beszélgetésekben.

8. évfolyam

Heti óraszám: a., osztály 4 óra; b., c osztály 4+1 óra

Éves óraszám: 144 óra és 180 óra

Belépő tevékenységformák

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; kulturált nyelvi magatartás

A beszédpartnerek különböző kommunikációs helyzetekben megjelenő érzelmi viszonyulásainak, eltérő álláspontjának ismertetése rövid szóbeli összefoglalásban.

Saját álláspont kialakítása érveléssel és ütköztetéssel, a beszélgetőpartner(-ek) álláspontjával szemben. A másik szempontjait figyelembe vevő, személyiségét, véleményét tiszteletben tartó érvelés technikáinak megfigyelése, ennek megfelelő érvrendszer és magatartásforma kialakítása közös munkával egy-egy megadott szituációban.

Szituációs vagy szerepjátékok különféle irodalmi és köznapi szóbeli kommunikációs helyzetekhez kapcsolódóan. A részvétel, a saját megnyilvánulás értékelése szituációs gyakorlatokban.

Gyakorlatok a nyelvváltozatok szókészletének tudatos használatára a különféle kommunikációs helyzetekben, a nyelvi illemnek megfelelően.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Különféle sajtótermékek értelmező felolvasása, jelentésének kibontása, hatáskeltő eszközeinek azonosítása, megnevezése, értékelése tanári segítséggel.

A tájékoztató és a véleményt közlő műfajok elkülönítése: hír, tudósítás; cikk, kommentár; riport, interjú. Különféle információhordozók célszerű használata az információgyűjtésben és a szövegfeldolgozásban az életkornak megfelelő önállósággal.

Az olvasott szépirodalmi és egyéb szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése, megfogalmazása tanári irányítással és / vagy csoportmunkával.

A különböző vizuális kifejező elemek (kiemelések, betűtípusok, színek, illusztrációk) szerepének értelmezése, értékelése különféle (hagyományos publicisztikai és informatikai alapú) szövegműfajokban.

3. Szövegalkotás írásban (írás kép, helyesírás)

A helyesírás értelem tükröző szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban.

Az idézés és a párbeszéd írásmódjának helyes alkalmazása.

Tapasztalatszerzés a mindennapi élet alapvető hivatalos iratainak (kérdőív, nyugta, kérvény, önéletrajz) megfogalmazásában.

Mindennapi élethelyzetekhez, irodalmi olvasmányokhoz kapcsolódó véleményalkotás- és nyilvánítás árnyalt kifejezőmódjainak ismerete és használata önálló fogalmazásban.

Gyakorlatok a vizuális kifejező elemek (kiemelések, betűtípusok, színek, illusztrációk) kreatív használatára írott és digitális szövegműfajokban.

Ismertetés, könyvajánlás, kritika írása, kiselőadás tartása irodalmi művekről, filmalkotásokról különféle idézési módok alkalmazásával, például egyenes és függő idézet, teljes mondat, kulcsszó stb. idézésével.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Mindennapi, közéleti és szakmai problémákról vagy irodalmi témákról ismeretek, érvek, példák gyűjtése a könyvtári tárgyi katalógus segítségével.

A könyvtár nyomtatott dokumentumainak (segédkönyv, kézikönyv, ismeretterjesztő könyv, folyóirat). Az elektronikus információhordozók felhasználásával egyszerűbb téma önálló vagy

csoporthoz tartozó feldolgozása: (Internet, CD-rom használata). Problémafelvetés, forrásválasztás és -feldolgozás segítségével, beszámoló készítése szóban vagy írásban, hivatkozás a forrásra az idézés megfelelő módjával.

Önálló problémafelvetés, források kiválasztása, többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása önállóan vagy csoportmunkával, az összegyűjtött anyagról szóbeli és/vagy írásos beszámoló készítése.

A tanult művek közvetlen és tágabb kontextusára vonatkozó ismeretek bővítése önálló könyvtári munkával; az adatok felhasználása az értelmezésben, elemzésben.

5. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete; ismeretek az anyanyelvről

Jártasság az összetett mondat feldolgozásában: a tagmondatok sorrendjének, a szintagmák szerkezetének és jelentésének fölismerése, értelmezése, fogalmi szintű megnevezése.

A magyar nyelv legfőbb szórendi szabályainak helyes alkalmazása. Gyakorlatok a szórend megváltoztatásával a jelentés formálására.

A magyar nyelv és a tanult idegen nyelvek nyelvtani szerkezetének összehasonlítása megadott szempontok alapján.

A szűkebb és tágabb környezetben megjelenő nyelvváltozatok (dialektusok, réteg- és csoportnyelvi sajátosságok) megfigyelése, gyűjtése

Példák keresése a nyelvhelyesség kérdéseiben. Alapvető nyelvhelyességi hibák, hibatípusok megnevezése, felismerése idegen és saját szövegben.

Hangzó és képi információk együttes kezelése, megértése, elrendezése.

6. Ismeretek az irodalomról; az irodalom és az olvasó kapcsolata

A cselekmény legfontosabb szerkezeti elemeinek elkülönítése, azonosítása, szerepének, tartalmának értékelése elbeszélő művekben.

Az egyes kompozíciós elemek közötti összefüggés, strukturális kapcsolat felfedezése, végigkövetése drámákban, nagyobb terjedelmű epikai művekben.

Vizsgálódás a népszerű irodalom műfajaiban: a lektúr, a krimi hatáskeltő eszközeinek megismerése.

Népszerű epikus műfajok, drámai vagy filmalkotások elemzése a hatáskeltés, a bennünk megjelenő tipikus helyzetek és jellemek szempontjából.

Toposzok, sémák és sablonok fölismerése és szerepének értékelése a szórakoztató irodalmi és filmalkotásokban.

Különböző olvasók véleményének, attitűdjének fölismerése az elemzett művekben.

A befogadás tapasztalatainak tudatosítása, a téma, az írói látásmód és álláspont megértése.

A szöveg hangzásának és írott képének összefüggése, az illusztráció, a tipográfiai eszközök szerepének átlátása. (A képversnek mint sajátos formának megismerése és értelmezése.)

A művészi kifejezésmódok, stíluseszközök funkcióinak megfigyelése, értelmezése.

Korokhoz kötődő ismétlődő témák, kérdésfelvetések meglátása irodalmi művekben és értekező prózai alkotásokban.

Egy-egy irodalmi mű fogadtatásának ismerete a saját korában, jelentősége az utókor szemében.

Párhuzamok keresése a Nyugat első nemzedékének irodalmi alkotásai és a korabeli képzőművészet között - más tantárgyakban tanult ismeretek, könyvtári adatgyűjtés felhasználásával.

Tájékozódás az irodalom kronológiájában és „földrajzában”, a helyi hagyományok, irodalmi emlékek ismerete.

Az olvasott művek elhelyezése a korban, néhány fontos részlet fölidézése az alkotók életrajzából.

Figyelem a kortársi kapcsolatokra, az irodalom és más művészeti ágak közti összefüggésekre.

Hasonló témájú, azonos műfajú művek összehasonlítása.

Néhány alapvető irodalmi téma és motívum jelentésének elemzése.

Rögtönzés a megismert drámai konvenciók és színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával, a társművészetek eszköztárának bevonásával.

Irodalmi művekben, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének felfogása, értelmezése és megvitatása.

A művészi kifejezésmódok, stílusesszók funkcióinak megfigyelése, értelmezése.

Az adott műhöz kötődő kifejezésmód néhány jellemzőjének értelmezése, értékelése a szükséges fogalmak használatával az egyéni vélemény néhány szavas megfogalmazásával.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Irodalmi és filmszereplők jellemének megítélése, érvelés a saját álláspont mellett a szöveg felhasználásával. Kritika megfogalmazása szakismereti szempontrendszer alapján.

Olvasmányválasztás indoklása néhány szempont felsorolásával.

Egymástól lényegesen különböző esztétikai normákhoz kapcsolódó művek összehasonlítása.

Egy-két korszak a saját kortól, eltérő művészi és nem művészi szépségeszményének bemutatása.

A személyes, egyéni ízlés szerepének bemutatása egy-egy alkotás, jelenség megítélésében, választott példákon (kritikák, csoportos feldolgozás, vita) keresztül.

Konfliktusforrások (pl. kulturális, világlátás- és életformabeli, az életkorból és a személyiségből adódó különbségek, ezekből fakadó ellentétek) felfedezése, megfigyelése különféle szövegekben.

Különféle konfliktuskezelési eljárások megfigyelése és gyakorlása műalkotások és mindennapi szövegműfajok kapcsán.

8. évfolyam Magyar nyelv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Figyeld, fejezd ki magad színesebben! Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Óra A 4 óra	B,C 10 óra
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókinccs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészslet) felismertetése, ezen keresztül		

	az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás.</p> <p>A különféle mindennapi megnyilatkozások, valamint a tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása.</p> <p>Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal.</p> <p>Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben.</p> <p>A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában.</p> <p><i>Vizuális kultúra;</i> <i>dráma és tánc:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.</p> <p><i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd.</p> <p>Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet.</p> <p>Sajtoműfaj (hír, tudósítás, interjú).</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Adatgyűjtés Olvasás, szövegértés	Óra A 4 óra	B,C 10 óra
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése.</p> <p>A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése.</p> <p>A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben.</p> <p>Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése.</p> <p>A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak</p>		

	felismertetése, a nehézségek tudatosítása.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása.</p> <p>A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás.</p> <p>A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken.</p> <p>Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. KÖNYVTÁRI ISMERETEK 4.</p> <p>Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás).</p> <p>Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése.</p> <p>A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása.</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái.</p> <p>Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat.</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.</p> <p><i>Informatika:</i> keresési ismeretek alkalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önéletrajz Írás, fogalmazás	Óra A 6 óra	B, C 8 óra
Előzetes tudás	<p>Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal.</p> <p>Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával.</p> <p>A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>írástechnikai</i> kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb.</p> <p>Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás.</p> <p>Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel.</p> <p>A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása.</p>		

	A nyilvános felületeken történő önbemutató etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése, az idézés pontos jelölése.</p> <p>Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás).</p> <p>A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására.</p> <p>Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény.</p> <p>Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál).</p>	<p><i>Informatika:</i> a szövegszerkesztő programok lehetőségei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elektronikus szöveg, komment, blog; önéletrajz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Aranytoll 4. Helyesírás	Óra 10 óra	B,C 14 óra
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröző szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központosításának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése.</p> <p>A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükröző rendszer megismertetése.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok		
<p>A helyesírás értelemtükröző szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban.</p> <p>Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai.</p> <p>A párbeszéd és az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja.</p> <p>Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.</p>	<p><i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép.</p>		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel). Egyenes, szabad függő, függő idézet.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv és a szöveg A nyelv szerkezete és jelentése	Óra A 38 óra	B,C 34 óra
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag, összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegepítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyzó és mondatzó funkcionális szerepének megismertetése. A szóalkotási módok megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje.</p> <p>Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.</p> <p>Összetett mondat: Mondatszerkezetek típusai, fajtái: mellérendelés, alárendelés. A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonyzó és mondatzó.</p> <p>A szószerkezet típusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk.</p> <p>A fő mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása. Fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok.</p> <p>A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szóalkotása.</p>	

Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat; alárendelő és mellérendelő mondat. Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet és mondatszerkezet. Viszonyzó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvrokonaink és Nyelvelmékeink A nyelv állandósága és változása	Óra A 10 óra	B,C 14 óra
Előzetes tudás	A nyelv változó jelenség. Szótárhasználat, szókincsünk változásai.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése. A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvelmékek jelentőségének, kulturális, történeti értékének belátása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon. Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése. A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása. A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között. Nyelvünk agglutináló (ragasztó) jellegének bizonyítékai példákkal.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a finnugor nyelvrokonság kérdése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelvváltozat, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád.		

8 évfolyam Irodalom

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„Humorban nem ismerek tréfát!” Prózai és verses kisepikai műfajok	Óra A 14 óra:	B,C 16 óra
--	--	--	---------------------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, novella, kisregény, anekdota, ballada. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Kisepikai művek műelemzéseinek eljárásainak alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése és véleményezése (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála). Szövegtudás megosztása kifejező előadással.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Kisepikai alkotások - prózai és verses műfajok. Novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, egyperces novella, , ballada - műfaji rendszerezés.</p> <p>Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek felismerése (pl. gyerekkor-felnőttkor, szegénység-gazdagság, bűn-bűnhődés, házastársi kapcsolatok, hűség, kitartás, beavatás).</p> <p>Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Örkény István műveiből Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> (részletek) – házi olvasmány. A karcolatgyűjtemény szerkezete; pár-novellák összevetése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – műelemzések során rögzíti az egyes műfajok sajátosságait is; – felismeri az epikus közlésformát, valamint a verses és a prózaforma műfajmegkötő vagy műfajfüggetlen szerepét; – alkalmazza a művek már ismert értelmezési szempontjait (elemzi az idő- és térvizonyokat, szerkezeti megoldásokat, előreutalásokat, késleltetéseket); – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, szegénység; – a kisepikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) összefoglalja, átismétli a négy év során megszerzett ismereteit; – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> tematikus kapcsolódások a festészetben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> beavatás; bűn, bűnhődés, lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szövegmondás, élménymegosztás.</p>

	választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.;	
	– memoriterek (verses és prózaepikai szövegrészek) előadására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisepika, anekdota, novella, egyperces novella, komikus eposz, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az Újkor eposza: a regény Nagyepikai alkotás - regényelemzés		Óra A 14 óra	B,C 16 óra
Előzetes tudás	Regények, regényműfaj-változatok. Regényelemzések. Nagyepikai alkotások közlésformái.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére. Nagyepikai alkotások elolvasása, több szempontú megközelítése, feldolgozása, a narráció sajátosságainak megbeszélése, megvitatása. Az irodalmi nagy témáinak felismerése, azonosítása pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem.			
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok		
<i>Nagyepikai alkotás – egy regény sok szempontú megközelítése.</i> Pl. Tamási Áron: <i>Abel a rengetegben</i> vagy Szabó Magda: <i>Abigél</i> vagy Móricz Zsigmond: <i>Légy jó mindhalálig</i> (vagy egy másik regénye, pl. <i>Pillangó, Árvácska</i>) vagy Gárdonyi Géza: <i>A láthatatlan ember</i> vagy más regény Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód. Hősök, tettek, magatartásformák	A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban – azonosítja, elemzi az idő- és térvizonyokat, a narráció sajátosságait (az elbeszélés és a történet időrendje, előreutalások, késleltetések); a műfaji változatot; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. A tanuló	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző történelmi korszakok társadalomképe. <i>Erkölcstan:</i> magatartásformák értelmezése. <i>Vizuális kultúra:</i> nagyepikai alkotások filmes feldolgozásai és hatásuk.		

<p>– a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással).</p> <p>Regényműfaji változat (pl. fejlődésregény, történelmi regény, példázatos regény). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére; – felidézi és rendszerezi az olvasott, feldolgozott regényeket (összefoglalás); – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; – memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód; fejlődésregény, humor, példázat / parabola, történelmi regény.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p align="center">„ Jó szóval oktasd, játszani is engedd!” Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra</p>	<p>Óra A 10 óra</p>	<p>B,C 14 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Lírai műnem. Dal, óda, himnusz, elégia, epigramma. Poétikai és verstani alapfogalmak.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A magyar irodalom több kanonikus művének (pl. <i>Nem tudhatom...</i>) megismerése, a nyelvi-kulturális identitás alakítása. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a</p>		

belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szövegű, kifejező szövegmondás fejlesztése. Képesség fejlesztése a reklám, a popzene új szóbeli költészetének értelmezésére, közműveltségi helyének, szerepének megértésére. A költészet és a verses alkalmazott irodalmi alkotások (reklám és popkultúra) összehasonlítása által a szépirodalom komplex érték közvetítő jellegének felismerése.

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok, pl. óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra - műfaji rendszerezés.</i></p> <p>Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése (a műválasztás felölel alapvető lírai témákat, pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, háború, szabadság, öntudat, költősors, költészet /ars poetica). Verstani, poétikai fogalmak rendszerezése.</p> <p>Szemelvények Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály, Janus Pannonius, József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós (<i>Nem tudhatom</i>), Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból.</p> <p>Szemelvények a reklám és a popzene új szóbeli költészetéből.</p> <p>A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódik.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – elemzi az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján, értelmezi néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; – azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; – elemzi a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – elemzi a képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; – elemzi a kompozíció meghatározó elemeit (pl.: tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); – elemzi a művekből feltáruló érzelmi tartalmakat; – sok szempontú 	<p><i>Ének-zene:</i> dallam- és ritmusvariációk; énekelt versek, ritmushatások; a popzene néhány jellemzője.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; vizuális kultúra:</i> a reklámeszközök és hatásuk.</p>

	<p>megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (Ady Endre, József Attila, Kosztolányi Dezső, Weöres Sándor egy-egy művét, Radnóti Miklós <i>Nem tudhatom c.</i> alkotását és kortárs magyar szerzők néhány költeményét; - rendszerezi műfajelméleti, verstani, poétikai ismereteit (ismétléssel is);</p> <p>– ismerkedik a reklám és a popzene új szóbeli költészetével, illetve ennek helyével, szerepével, hatásával a közműveltségben.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma, ekloga, verselési rendszer, rímes és rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trocheikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon, rím, rímelhelyezkedés, alliteráció, szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, figura etymologica, inverzió.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	„Égtek lelkemben kis rőzse-dalok...” Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)	Óra A 13 óra	B,C 14 óra
Előzetes tudás	<p>A romantika mint az utolsó egységes korstílus. Ady, Kosztolányi (vagy más, korszakbeli szerző) egy-két műve.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával. Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével. Érzékenyítés a korszakolás „nehézségeire”. A stíluselemzési képességek fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása.</p>		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség).</i>	<p>A tanuló megismerkedik</p> <p>– egy korszak stílusirányzatai-</p>	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a</i>	

<p>Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió stílus- és formajegyei. Jellemző művek, ábrázolásmódok pl. Ady, Babits, Juhász Gyula, Tóth Árpád műveiből.</p>	<p>val – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével;</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. a <i>Nyugat</i> szerepe, hatása; irodalmi kapcsolatok); – megismeri a korszakolás nehézségeit; – az irányzatok főbb esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, stílus- és formajegyeit (szimbólum-használat és szimbolizmus megkülönböztetésével); – jellemző műveken felismeri az irányzatok jellegzetességeit, főbb vonásait; – felismer zenei és képzőművészeti vonatkozásokat, kapcsolódásokat; – az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár stb.) is gyűjt információkat; – keres a korszakhoz regionális és helyi kulturális kötődéseket (bármely művészeti ágból, pl. festészet, szobrászat, építészet is). 	<p>korstílusok művelődéstörténeti, életmódbeli vonatkozásai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> stílusirányzatok a 20. század elején.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből</p>	<p>Óra A 7 óra</p>	<p>B,C 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Regényelemzések korábban közösen, részletesen értelmezett nagyepikai alkotás tapasztalatai. Témák, hősök, műfaji változatok.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési</p>	<p>A művek és a róluk való beszélgetés, az olvasói élmények megosztása</p>		

<p>céljai</p>	<p>hozzájárul az egyéni és a közösségi élet néhány kérdésének felvetéséhez, megvitatásához (pl. beilleszkedés/kívülmaradás; befogadás/kirekesztés). Műmegközelítési, műelemzési eljárások alkalmazása, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás önálló indoklása. A szociális képességek, az önismeret, az empátia, az erkölcsi tudatosság fejlesztése, tájékozódás erkölcsi kérdésekben, az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése. Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése. A szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelése.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből</i> – egy magyar vagy világirodalmi regény sok szempontú megközelítése</p> <p>A népszerű irodalom műfajai (pl. ifjúsági, bűnügyi, fantasztikus regény, kalandregény, sci-fi), megoldásai, hatása; hangnemei (pl. humoros regény), formái (pl. naplóregény, levélregény). Pl. Golding: <i>A Legyek Úr a</i> /Salinger: <i>Zabhegyező/Rejtő Jenő</i> egy műve/Verne egy műve/egy klasszikus bűnügyi regény vagy más regény</p> <p>A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódik.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tudja alkalmazni a művek megközelítésének (korábban gyakorolt) lehetőségeit; – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; – képes memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása; – tud tájékozódni erkölcsi kérdésekben, és ezt igényli is; megérti az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát; – képes az önálló műbefogadás mind teljesebb élményére, a hatás feldolgozására (csoportos beszélgetésben) 	<p><i>Vizuális kultúra; énekzene:</i> a „népszerű műfajok” jellemzői.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> filmtípusok, műsортípusok (pl. sci-fi; krimi).</p>

	<p>való részvétellel és egyéni szövegalkotással egyaránt);</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazására, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértésére; – képes a szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelésére. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népszerű irodalom, bűnügyi történet, kalandregény, fantasztikus regény, tudományos-fantasztikus irodalom, humoros hangnem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia	Óra A 8 óra	B,C 14 óra
Előzetes tudás	A drámai műnem, drámai szerkezet, drámai jellem, jellemtípusok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Drámai mű/művek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. A színház és a dráma világának érzelmi-gondolati hatása. Képesség drámai hősök jellemzésére, kapcsolataik, konfliktusaik elemzésére. A tragikum/ komikum mint műfajformáló minőség megértése, műbéli megjelenési formáinak felismerése. Különböző dramaturgikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramaturgikus improvizáció) az empátikus készségek fejlesztése. Képesség az empátiára, társas viselkedés szabályozására, a konfliktusok kezelésére.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia sok szempontú megközelítése.</i></p> <p><i>Drámai műfajok - egy komédia sok szempontú megközelítése</i></p> <p>Molière: <i>Fösvény</i> (esetleg pl. <i>Képzelt beteg</i>) vagy Shakespeare egy vígjátéka tragédiája vagy</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és elemzi a drámai műnem főbb jellemzőit, a választott mű műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; – elemzi a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjét; 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dráma és színház; a tragikus, a komikus minőség megjelenítése; színházi előadás elemzése, értékelése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> érték, értékvesztés.</p>	

<p>Szigligeti: <i>Liliomfi</i> vagy Goldoni: <i>Két úr szolgálja</i> vagy más mű</p> <p>Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i> (vagy egy Shakespeare-komédia).</p> <p>Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet.</p> <p>A meghatározó minőség szerepe (tragikus/komikus cselekmény; tragikus/komikus hős).</p> <p>Hősök (egyéni és tipikus vonások). Tragikus bukás, értékvesztés/komikus lelepleződés.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – felismeri a tragikumot/komikumot mint műfajformáló minőséget, elemzi a műbeli megjelenési formáit; – tudja jellemezni a drámai hősöket, elemezni kapcsolataikat, konfliktusaikat; – képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; – tud elemezni és értelmezni egy látott jelenetet (színházi előadás vagy felvétele); – alkalmas egy szövegrészlet megtanulására, jelenet előadására az olvasott drámai műből vagy annak alapján; – különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) fejlődik empatikus készsége. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Dráma, komédia, tragédia, komikum, tragikum, dialógus, konfliktus, alapszituáció, drámai nyelv, drámai jellem.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Részletek irodalmi művek adaptációihoz A média kifejezőeszközei (2) A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerzése</p>	<p>Óra A, B, C 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az egyes médiumokban megjelenő médiaszövegek közötti különbségek érzékelése, médiaszövegek fikciós vagy dokumentum jellegének megfigyelése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Médiatudatosságra nevelés. Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése. A tudatos szövegválasztás képességének fejlesztése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Annak tudatosítása és próbája, hogy noha a mozgóképi szövegeknek nincs minden szövegre alkalmazható osztályozása, a filmek értelmezését, elemzését segíti a rendszerezés néhány alapszempontra (a valóságanyag természete, dokumentumfilm-fikció; az alkotói szándék és nézői elvárás - műfajfilm, szerzői film).</p> <p>A szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének meghatározása (a nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható ábrázolási konvenciók, illetve a személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelvhasználat).</p> <p>A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika).</p>		<p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok, műfajok - dal, kánon, kórusmű, szimfónia, más hangszeres és zenekari művek, opera.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> alapvető tánc típusok, táncstílusok és kísérőzenéjük azonosítása, mozgás- vagy mozgásszínházi formák megkülönböztetése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képzőművészeti ágak, az építészet, a design főbb jellemzői.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, műfaji, western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller, szerzői, ábrázolási konvenció, tudósítás, riport, kritika, publicisztika.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A médiahasználat előnyei és veszélyei A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése	Óra A,B,C 3 óra
Előzetes tudás	<p>A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak</p> <p>A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjainak, kifejező eszközeinek ismerete. A metafora és a metonímia felismerése, alkalmazása.</p> <p>A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési- fejlesztésicéljai	<p>Médiatudatosságra nevelés.</p> <p>A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása.</p> <p>Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése.</p> <p>Önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.</p> <p>A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai</p>	

képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Annak felismerése, hogy a médiaszövegek megformálásához („írásához”) és megértéséhez („olvasásához”) az adott médiumra vonatkozó nyelvismeretre van szükség és a tömegkommunikáció médiumai más-és más jelrendszert, kódokat használnak írott, szimbolikus –, például egy képen látható tárgy – és technikai –, például a kameramozgás – kódokat).</p> <p>Annak tudatosítása, hogy a technikai úton rögzített képeket (is) alkalmazó kommunikáció sajátossága, hogy a képeken, mozgóképeken látható formáknak, motívumoknak nincs pontosan meghatározott értelme –a jelentés nagymértékben függ a befogadótól.</p> <p>A mágikus gondolkodás fogalmának meghatározása (a tárgyak képének azonosítása az ábrázolttal, a kép és a valóság öntudatlan azonosítása).</p> <p>Annak felismerése, hogy míg a művek esetében a befogadó a szerző által megjelenített cselekményvilág eseményeiből maga konstruálja a történetet, a média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére.</p> <p>Kérdések és állítások megfogalmazása a mediatizált kommunikáció egyirányú és/vagy interaktív jellegével kapcsolatban.</p> <p>Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozásával tudatosítása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotip megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez.</p> <p>A nemek, foglalkozások, életmódminták, kisebbségek a tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítésének felismerése a médiában, annak tudatosítása, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai).</p> <p>A sztereotípiák és a reprezentáció fogalmának meghatározása, annak érzékelése, miért problematikus, hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban.</p> <p>Élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok alapján az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése).</p> <p>Azonos események eltérő megfogalmazásainak összevetése, az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeinek ésszerű indoklása (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napisajtóban).</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a médiumok híreinek elemzése.</p> <p><i>Informatika:</i> algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Szimbolikus kód, technikai kód, mágikus gondolkodás, értelmezési keret, egyirányú kommunikáció, interaktív kommunikáció, sztereotípiák, reprezentáció.</p>

Memoriter

Teljes művek, műrészletek szöveghű fölidézése (négy-öt vers feldolgozott művekből, egy-egy 15-20 soros próza- vagy drámarészlet).

Idézetek alkalmazása célnak és a szöveggörnyezetnek megfelelően szóban és írásban, a forrás megjelölése.

A továbbhaladás feltételei

A köznyelv, a tanult szaknyelv, a társalgás és a szleng szókészletében meglévő eltérések felismerése és a kommunikációs helyzetnek megfelelő használatuk.

Tájékozottság az alapvető tömegkommunikációs műfajokban, a média szerepének és hatásának felismerése. A szövegekhez kapcsolódó vizuális kifejezőeszközök ismerete, használata.

Az elektronikus információhordozók képi és hangzó szövegeinek felhasználásával egyszerűbb téma önálló vagy csoportos feldolgozása: (Internet, CD-rom használata).

A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, memoriterek elmondása. A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható, esztétikus írás. A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről, színházi előadásról összefoglalás készítése a témának, a kommunikációs alkalomnak megfelelő stílusban felelet vagy rövid írásos beszámoló formájában. A megismert műfajok stílus eszközeinek megnevezése tárgyyszerűen a tanult szakkifejezésekkel, jellemzésük példákkal. Az olvasott művekben megjelenített emberi problémák bemutatása önálló véleménynyilvánítással. Ismeretek a magyar irodalom nagyobb korszakairól (reformkor, a XX. század első és második fele), néhány alkotó portréja, az olvasott művek elhelyezése a korban.

A népszerű irodalom néhány gyakori műfajának ismerete, hatáskeltő eszközeik jellemzése.

A leíró nyelvtani ismeretek rendszerezése: hangtani, szó- és alaktani, jelentéstani, mondattani jelenségek fogalmi szintű megnevezése, elemzése egyszerűbb esetekben, a szórend és a jelentés összefüggésének fölismerése. Mondattani nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása szóban és írásban. Az idézés, a párbeszéd, a központosítás helyesírása.

A gyakrabban használt mindennapi hivatalos iratok jellemzőinek ismerete.

Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, helyéről a világ nyelvei között.

Jártasság az önálló könyvtári munkában, a tárgyi katalógus használatában.

Színházi előadás megtekintésének élménye alapján beszámoló készítése. Részvétel az improvizációs játékokban.

Önálló vélemény és bírálat megfogalmazása szakismereti szempontok alapján.

**A fejlesztés várt
eredményei a
két évfolyamos
ciklus végén**

. A tanuló eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Képes álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni.

Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Képes a kulturált szociális érintkezésre, részt vesz szűkebb és tágabb közössége életében, befogadó magatartást tanúsít, elutasítja a kirekesztő nézeteket.

Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.

Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.

A tanuló ismeri és a törekszik szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára.

Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket.

A tanuló a helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaik szók helyesírásában.

Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit.

A tanuló képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8–10 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A tanuló ismeri a magyar irodalom néhány kanonikus darabját, köztük a nemzeti jelképpé vált műveket. A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tárni. Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások). Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat. Azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása). Konkrét szövegpéldán meg tudja mutatni a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözőségét, továbbá a közvetett és a közvetlen elbeszélés mód eltérését. Képes a drámákban, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének értelmezésére és megvitatására. Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, retorika, paródia, helyzetkomikum, jellemkomikum. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat. Képes a következő művek és műrészletek szöveghű felidézésére: Csokonai: *A Reményhez*; Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Kölcsey: *Hymnus, Huszt*; Radnóti: *Nem*

	<p><i>tudhatom; Vörösmarty: Szózat; Arany: Rege a csodaszarvasról (részletek), Toldi (részletek) továbbá Arany János egy balladája, Ady Endre, József Attila, Kosztolányi Dezső, Weöres Sándor egy-egy lírai alkotása, egy-két kortárs magyar szerző egy-egy költeménye. Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.</i></p>
--	---

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A továbbhaladás feltételei c. részben megfogalmazottak nem a minimum követelményt tartalmazzák, semmiképpen sem azonosak az elégséges/elégtelen határok megvonásával. E részlet célja elsősorban a legfőbb képzési feladatoknak, a fejlesztés csomópontjainak a megnevezése az évi anyagban. Tájékoztatásul szolgálhat arra, hogy amíg az osztály ezeket a követelményeket nem tudja teljesíteni, addig a szabadon tervezhető keret terhére ne új anyagot tervezzen a szaktanár, hanem ezeket gyakoroltassa akár az egész osztállyal, akár differenciáltan az elmaradt tanulókkal. A 7-8. évfolyamon már a középiskola tantervéhez igazodóan az önálló munkára helyeződik át a hangsúly. A különböző kompetencia területeken és a fogalmi ismeretek alkalmazásában egyre nagyobb szerepet kap a gyermek önfejlesztő és önértékelő mechanizmusa.

A teljesítmények értékelésében fontos szempont a fogalmak ismeretének fokozatos, az életkori teljesítőképességhez szabott megkövetelése. A 7-8. évfolyamon követelmény az ismeretek önálló alkalmazása feleletben, írásbeli munkákban és a tanuló saját munkájának önkontrollja.

A tanulói teljesítmény értékelésének legfőbb szempontja a szövegértésben és szövegalkotásban (beleértve az olvasási és íráskészséget, az írásbeli munkák helyesírását is) az évfolyamon megkövetelhető szint elérése, a tanultak önálló biztonságos felhasználása az irodalmi és az ismeretterjesztő művek feldolgozásában, az irodalmi és a személyes élmény megfogalmazásában; gyakorlati írás- és beszédképesség a mindennapi élet és a tanulmányok változatos kommunikációs helyzeteiben. Az eddig bevált feladattípusok mind alkalmazhatók a részképességek értékelésére, de a tudás évfolyamonkénti mérésére elsősorban olyan írásbeli és szóbeli komplex feladatok alkalmasak, amelyek a kerettanterv legfőbb törekvéseivel összhangban a tanult ismeretanyag visszaadásán túl lehetőséget adnak a nyelvi kreativitás, a személyes élmény és vélemény megnyilvánulására is. A 8. évfolyamon elvárható legalább egy téma, résztéma adatgyűjtésen (könyvtári búvárkodáson) alapuló önálló kidolgozása szabadon választott vagy adott témában és/vagy műfajban.

Az értékelés funkciói:

Diagnosztikus, prognosztikai, korrekciós funkció, amely fontos információkat ad a pedagógusnak a helyzetelemzéshez, a csoport és az egyén tanulási folyamatának tervezéséhez.

Formatív, fejlesztő, szabályozó funkció, amely a tanulás folyamatához, annak korrekciójához ad segítséget pedagógusnak, szülőnek, diáknak. **Szummatív funkció**, megerősítés, visszacsatolás, szelekció, amely egy-egy tanítási-tanulási periódus végén regisztrálja az eredményeket a pedagógusnak, szülőnek, tanulónak ad információkat. (beszámoló, olvasónapló, kiselőadás, előre elkészített hozzászólás, másorrészlet stb.).

Fontos a fejlesztő értékelés kialakítása:

Új fejlesztő értékelési formák bevezetése: százalékolás a prognosztizáló méréseknél, osztályhőmérő, közlekedési lámpa, figyelemhőmérő, csoportértékelés, csoportértékelő, önértékelő lap, egyéni önértékelő lap,

A szóbeli értékelés szempontjai:

6. Az értékelés a gyerekekért, s elsősorban a gyerekeknek szóljon.
7. Alakítsa a helyes önértékelést, az önmagához mért fejlődés-értékelés segítse a reális önismeretet.
8. Nyitott legyen, amely nem ítéletet alkot, hanem tükröt tart!
9. A gyerek lehessen aktív részese a saját fejlődésének.
10. A szülő és a pedagógus közösen gondolkodhasson a továbbfejlesztésen.

Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei:

9. Egyéni fejlesztésre alkalmas feladatok adása
10. Önművelési feladatok, önművelési képességeket fejlesztő feladatok adása
11. A házi feladatok ne a fegyelmezés eszközei legyenek
12. A házi feladat ne a tanulók önhibáján kívül elmulasztott tanórai tevékenységek pótlása legyen
13. A gyakorlást, a bevésést, a képességfejlesztést szolgálja.
14. Alkalmas legyen önművelési technikák gyakoroltatására.
15. A tanulási képességek fejlesztését szolgálja. (emlékezet, koncentráció képesség, gondolkodási műveletek)
16. A házi feladat az önállóságra nevelést, a felelősségtudat a munkavégzés pontosságának kialakítását szolgálja.

Diagnosztikus, alkalmazástechnikai kompetenciaszint mérések:

5. Egyéni mérés
6. Csoportos mérés
7. Osztálymérés
8. Évfolyammérés (ez érvényes a szummatív mérésekre is)

A leggyakrabban alkalmazott formatív értékelés típusai:

6. szóbeli számonkérés
7. tudásmérés
8. teljesítménymérés
9. rögzített válaszadást tételező feladat ellenőrzése: írásos vagy egyéb tevékenységgel (összekötés, aláhúzás, bekeretezés, megjelölés, sorszámozás, kiszínezés, berajzolás stb.) rögzített válaszadás.
10. projektfeladatok értékelése

A szummatív méréshez használt tantárgytesztek:

A szummatív (évközi és év végi) osztályzatok megállapításához szükséges, hogy a pedagógus minden tanulónál ugyanazt az objektív eljárást alkalmazza.

6. a tanár által készített mérőeszköz
7. a tudásszintmérő tesztek

8. feleletválasztó tesztek
9. feleletalkotó tesztek
10. képesség-jellegű tudás mérésére alkalmas feladatok

A prognosztizáló mérésekhez használt mérőeszközök:

7. differenciált mérési eszközök- szóban és írásban
8. kooperatív mérési technikák
9. kompetenciaszint mérő tesztek
10. szelektív tesztek
11. diagnosztizálás
12. 6. személyiség-fejlődés tesztek

A sajátos nevelési igényű gyerekek egyéni fejlesztési tervéhez:

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelési-oktatási igénye biológiai, pszichológiai és szociális szempontból is eltér a helyi tantervben meghatározottaktól. Ezért szükséges :

- a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulásának figyelembe vétele.
- az iskolai tanuláshoz szükséges képességek átlagtól eltérő szintű fejlesztése.
- nagyobb mértékű differenciálás.
- kiegészítő, korrekciós, rehabilitációs és rehabilitációs célú pedagógiai eljárás.
- egyéni fejlesztési tervek kidolgozása.

Az egyéni fejlesztési tervek a tanmenetekbe épülnek be, az értékelés megfelelő hozzáigazításával.